

Oila va jamiyat

№ 38-39
(1440)
25-SENTABR
2019-yil

Gazeta 1991-yil 1-sentabrdan chiqqa boshlagan

E-mail: oilavajamiat@mail.ru

@oilavajamiat si_bot

9

to trust in the basket

FARYOD

zo'rvon ota va o'gay ona

Тобут қалқиб одамлар боши узра кутарилганда дарахтга суянганича “Мени ташлаб кетманг, онажон!..” дея йиғлаётган қизгинанинг кўзларидан оқаётган ёш юзларини ювиб тушарди. Кимдир уни бағрига босди, кимдир қизчага ачинди, яна биров: “Э воҳ, қизалоқ бечора, онасиз етим тул етим-а, болагинам, энди сенга тузим берсин”, деди кўзлари ёшини артиб. Нималар бўлаётганини чуқур англаб етмаётган қизалоқ ҳайрон эди. Аммо Шукрона уни олдинда онаизорининг соғинчидан ташқари, қанчалик изтироб, тазийқ ва қалтаклар зарби, хўрланишлар қутаётганини билмас эди. Орадан ҳеч қанча вақт ўтмай отаси унга янги она келтирди.

»7

DUNYODAGI ENG YAXSHI MUALLIM

Ўн бир йиллик хотираларимни эсласам юрагим ўзгача уради. Сабаби, кўча-кўйда “хола-хола” ўйнаб юрган кичкина болакайларни бағрига олган катта хона, “Болаларим, мен сизларнинг устозларингиз бўламан”, дея меҳрли нигоҳда боқаётган, йигитлардек ўктам овозли, фариштадай нурли юзли устоз, қўлимизда ҳали нимани ёзишни билмайдиган қалам-у, тезроқ беш баҳоларга тўлгиси келаётган дафтар... Буларнинг ҳамма-ҳаммаси энг бахтли, энг беғубор онларимизнинг ёрқин хотиралари, эсдаликлари ҳисобланади. Бу каби саноқсиз, ширин хотираларимизнинг барчаси биринчи устозимиз билан узвий боғлиқдир.

AFSUS XARAJAT, AFSUS VAQT

Наҳотки киноижодкорлар – сценарист, режиссёр, актёрлар учун ҳали турмушга чиқмаган қизнинг йигитига “мараз, ит” дейишни кинога олиб чиқиш “чўт” бўлмаса. Наҳотки улар орасидан бирортаси “мараз, ит” деган ҳақоратли гапни айтиш учун қанчалик тарбиясиз бўлиш мумкинлигини эслатмаган бўлса. Ёки бу кўпчилик учун табиий ҳолми?

12

AYOLLAR NEGA ASABIY?

4

8

Mingga yaqin bolalarning onasi

MARDIKOR EMAS, MADADKOR AYOLLAR

Ҳаммага маълумки, пойтахти-мизнинг "Қўйлик", "Эски Жўва" бозорлари атрофларида, шунингдек, Тошкент туманининг Келес ҳудудида мардикор аёл деб юритиладиган, вақтинчалик – бир марталик иш билан банд хотин-қизларнинг иккита асосий нуқтаси бор.

Яқинда Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитаси масъуллари мазкур бозорларда бўлиб, вилоятлардан иш излаб келган 287 нафар хотин-қиз билан учрашди. Мулоқотлар чоғида уларнинг ижтимоий-иқтисодий муаммолари чуқур ўрганилди.

Ўзaro суҳбатлар чоғида мардикор аёллар жойларда таклиф қилинаётган иш ўринлари учун тўланадиган ойлик маошларининг камлиги, марказий шаҳарларда уларнинг хизматига юқори нарх тўланиши, аксарият ҳолларда тураржойга эҳтиёжларининг баландлиги, тўй қилиш ва уй-жойларини таъмирлатиш, фарзандларининг контракт пулларини тўлашлари, касал яқинларини даволатишлари учун катта маблағ зарурлигини асосий сабаб сифатида келтиришди.

Қолаверса, жойлардаги яшаш шароитлари-

дан кўра пойтахт шароитининг мақбуллиги, ҳудудларда газ ва электр энергиясида узлуксиз узилишларнинг мавжудлигини ҳам айтиб ўтишди.

Шунингдек, бу аёллар айрим иш берувчилар ишлатиб, пулини бермасликларини, баъзи ҳолларда зўравонлик ҳолатларига ҳам учраётганликларини маълум қилишди.

Мулоқот якунида Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитаси мутасаддилари ҳамкор ташкилотлар билан биргаликда аёлларнинг баъзи муаммоларини (масалан, боласига гувоҳнома ёки паспорт олиш, боғча ва мактабга жойлаш, оилавий келишмовчиликларни бартараф этиш ҳамда кредитга уй олиб, тўлолмаётган аёлларни ўз вилоятларида маориф юқориқ бўлган иш ўринларига жойлаш каби) ҳал этишга кўмаклашишди.

Кўрииб турибдики, бугунги вазият мутасадди идораларнинг ўзaro ҳамкорликда ишлашини, ушбу аёллар фаолиятини тартибга солишда инновацион ёндашувларни ва замонавий усулларни қўллашни талаб қилмоқда. Бу борада Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитаси бир қатор лойиҳалар устида жиддий иш олиб бораётир.

Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитаси Жамоатчилик ва оммавий ахборот воситалари билан алоқалар хизмати.

Самарқанддаги тўйда юз берган салбий воқеа юзасидан Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитасининг расмий ахбороти

QONUN BARCHAGA BAROBAR

Шу ҳафтанинг аввалида ижтимоий тармоқлар ва интернет сайтларида Самарқанд вилоятида ўтказилган тўй маросимидан тарқалган видеолавҳалар ҳамда суратлар аҳоли томонидан кенг муҳокама қилинди. Табиийки, ушбу манзара ҳеч кимга ёққани йўқ.

Деярли барча интернет сайтларини айланиб чиққан фотосуратда гўёки пулдан либос кийган аёл тасвирланган бўлиб, унинг ушбу антика кўйлаги ижтимоий тармоқларда аёллар қолиб, эркакларнинг ҳам диққатини тортгани бор гап. Бироқ...

Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитасининг Самарқанд вилояти ҳудудий раҳбарияти ушбу вазиятни жойига бориб ўрганди. Маълум бўлишича, мазкур тўй лўли миллатига мансуб фуқароларнинг

никоҳ тўйи бўлиб, улар тўнани бир тизимчага пулларни териб, худдики гулчамбар сингари (пулчамбар шаклида, албатта) бўйинга осиб қўйиш орқали тақдим қилишаркан. Биз қўриб турган "либос"

эса асло либос бўлмай, балки бўйинга устма-уст осилганидан ҳосил бўлган "пулчамбар"лар уюми экан. Самарқанд вилояти хотин-қизлар кўмитаси мутасаддилари ўрганиш жараёнида ушбу фуқаролар билан суҳбатлашиб, Ўзбекистон сўми миллий валютамиз эканлиги, у давлатимиз рамзи сифатида алоҳида муҳофаза қилиниши ҳамда биз барча миллатлар қаторида лўлиларнинг ҳам урф-одатларини ҳурмат қилсак-да, қонун бarchага баробар эканлиги хусусида тушунтиришлар беришди.

IKKI FARZAND BILAN KO'CHADA QOLDIM

Назаримда ҳаётдаги энг катта бахт бу оиланинг мустаҳкамлиги. Мустаҳкам оила дегани эса эр ва хотиннинг бир-бирини тўғри тушуниши, керак пайтда бири-бирига далда бериб, ҳар қандай мураккаб шароитдан чиқа олиши, шириндан-ширин фарзандларни вояга етказишдир.

Бир пайтлар мен ҳам яхши ният билан оила қургандим. Турмуш ўртоғим билан бахтли яшай бошладик. Икки нафар фарзандли бўлдим. Аммо ҳавас қиларли бу оиларимиз узоққа бормади. Чунки эрим ҳар хил баҳоналар билан менга тўхмат қила бошлаган эди. Бу орада у спиртли ичимликка рўжۇ қўйди. Бўйинимга пичоқ ти-

Аммо келинлигим ўтган ўз ҳовлимга на менинг, на фарзандларимнинг киришига йўл йўқ. Бошқа хотин билан яшайётган собиқ эримга суд ҳукми ҳам, мажбурий ижро бюросидагилар ҳаракати ҳам таъсир қилмаяпти.

рашгача борди. 2004 йилда эрим билан қонуний ажрашишга мажбур бўлдим. Болаларимни етаклаб онамникига кетдим. Бирга яшайётган уй-жойимиздан икки фарзанд билан чиқиб кетдим. Очиги кўчада қолдик. Бу орада турмуш ўртоғим бошқасига уйланиб олган эди.

Маҳалла ўртага тушиб, мени ва болаларимни эрим яшайётган уйга киритишга ҳаракат қилди. Аммо эрим уларнинг таклиф ва талабларига асло кўнмади, ҳатто ўз пушти камаридан бўлган болаларининг ҳам ҳовлига киришига йўл қўймади.

Эрим янги хотини билан яшайётган уйдан ўз улушимга эгалик қилиш мақсадида бир неча бор судга мурожаат қилдим.

Бу ишни кўриб чиққан фуқаролик ишлари бўйича Самарқанд шаҳар суди 2017 йилнинг 27 октябрида ҳал қилув қарорини чиқарди. "Даъвогар Маҳмудова Фируза Қурбоновнанинг жавобгар Абдуллаев Фаршад Шариповичга нисбатан уй-жойга киритиш ҳақидаги даъво аризаси қаноатлантирилсин.

Даъвогар Маҳмудовқа Фируза

Қурбонова ва унинг фарзандлари Шарипов Абдулло Фаршадович ҳамда Шарипов Фариз Фаршадовичлар Самарқанд шаҳар "Қир" маҳалласидаги уй-жойга киритилсин.

Ҳал қилув қароридан норози томонлар 20 кун муддат ичида ушбу суд орқали фуқаролик ишлари бўйича Самарқанд вилоят судига апелляция тартибида шикоят ёки протест келтиришга ҳақлидир", дейилган эди ушбу ҳал қилув қарориди.

Фуқаролик ишлари бўйича Самарқанд вилоят суди кассация инстанциясининг ажрими билан ушбу ҳал қилув қарори ўз кучида қолдирилди. Аммо келинлигим ўтган ўз ҳовлимга на менинг, на фарзандларимнинг киришига йўл йўқ. Бошқа хотин билан яшайётган собиқ эримга суд ҳукми ҳам, мажбурий ижро бюросидагилар ҳаракати ҳам таъсир қилмаяпти.

Мен ҳозир вояга етиб қолган икки фарзандим билан биринчи гуруҳ ногирони, 90 ёшли онам билан бирга яшашга, у кишига юк бўлишга мажбурман. Менинг мақсадим ана шу ҳовли сотилиб, ундан ўз улушимни олишдир. Ана шундай қилинса, балки адолатли бўлар. Бу ҳақда зўравон эрга ким, қайси идора тушунтириб қўяр экан?

Фируза МАҲМУДОВА,
Самарқанд шахри.

USTOZLAR DASTXATI BILAN...

Ҳар биримизнинг ҳаётимизда бизга илк бор ўқишни ва ёзишни ўргатган устозимиз муҳим ўрин тутади. Мактабга илк қадам қўйган кезларимиздаги ҳаяжон, тасаввуримиздаги янги олам умримизнинг ҳар бир лаҳзасида шуъла янглиғ хотирамизни ёритиб туради гўё... Партага бош қўйиб келажак ҳақида орзу қилганимиз, синфдошимиз ҳада этган қалам, ўқитувчимиздан яшириб ўқиган муҳаббат ҳақидаги илк китобларимиз, биринчи кўнғироқнинг нурли садоси...

Куни кеча Яшнобод туманидаги 204-мактабда 1-октябрь – "Устоз ва мураббийлар куни" муносабати билан китобсевар ўқувчиларни ҳаяжонга солган "Устозлар дастхати билан" деб номланган тадбир ўтказилди. Шу куни мактабнинг фахрий ва тажрибали ўқитувчилари ўқувчиларга дастхатлари битилган китобларни совға қилишди. Давра суҳбатида ўқувчилар Ўзбекистон халқ шоирлари Абдулла Орипов, Эркин Воҳидов, Ҳалима Худойбердиеваларнинг болалик, мактаб даври ва устозлар ўғитлари борасидаги шеърларини ифодали ўқиб бердилар. Ўқувчилик давридаги сабоқлар ва шўхликларни ёдга соладиган интермедиялар йилгиларда катта таассурот қолдирди.

Дилдоракон СУЛАЙМОНОВА,
Яшнобод туманидаги 204-мактабнинг ўзбек тили ва адабиёти ўқитувчиси.

“OILA DAVLAT VA JAMIYAT HIMOYASIDA”

Қашқадарё вилояти Қарши шаҳридаги ҳарбий қисм офицерлари, аскарлари ўртасида “Оила давлат ва жамият ҳимоясида” мавзусида давра суҳбати ўтказилди.

Давра суҳбати иштирокчилари давлатимиз томонидан мустақилликнинг дастлабки йиллариданоқ оилага берилган эътибор, Конституциямизнинг XIV боби “Оила” деб номланиши, 63-64-65-66-моддаларнинг мазмун-моҳияти ҳамда ҳарбийлар оиласининг янада мустаҳкам бўлиши учун уларнинг турмуш ўртоқлари бир-бирлари билан ўзаро муносабатларни мустаҳкамлаши, оила тинч бўлса ишда унум ва самара бўлиб юрт тинч бўлиши каби мавзуларда фикр билдиришди. Шунингдек, оилавий ажримларнинг сабабларига ҳам тўхталиб ўтилди.

“Оила” илмий-амалий тадқиқот маркази вилоят бошқармаси томонидан фуқаролик судлар судьялари ўртасида никоҳдан ажратиш ишларига бўлган муносабатни ўрганиш мақсадида ўтказилган анкета сўрови натижалари

тўғрисидаги маълумотга кўра, ажралишнинг асосий сабабларининг 90,9 фоизи учинчи шахснинг аралашуви, 45 фоизи ўзаро тушунмовчилик, 27 фоизи хиёнат, 18 фоизи фарзандсизлик, 0,9 фоизи моддий қийинчиликлар ва миграция ҳолларида юзга келмоқда. Шунингдек, вилоят яраштирув комиссияси “Оила” илмий-амалий тадқиқот маркази туман бўлимларидаги муҳокамасида ҳам нотинч, ажрим ёқасига келиб қолган оилаларнинг арзимаган сабаблар билан ажралиш ҳақида ариза билан мурожаат қилганликларига гувоҳ бўламиз. Давра суҳбати савол-жавоблар билан кўтаринки руҳда ўтказилди.

КАМОЛ АКБАРОВ,
ОИАТ маркази Қашқадарё вилоят бошқармаси ҳузуридаги махсус ўқув курси бош мутахассиси.

ОТА ҲАДАТЧИ БО‘ЛСА...

Оилаларимизда тинч ва осуда ҳаёт шакллansa, оила аъзолари бир-бирига мурувватли, меҳрли, оқибатли бўлишсагина жамият тараққиётига ижобий таъсир кўрсата олади. Агар бу ҳолатнинг акси бўлса-чи, носоғлом муҳитда, низо, жанжалли, ўзаро меҳр-оқибатсиз муҳитда дунёга келиб шаклланган бола, кейинчалик ота-онага, яқинларига нисбатан, қолаверса жамиятга ҳам шафқатсиз, худбин, ташқи кучлар таъсирига тез берилувчи, ўз юрти учун хавфли одам бўлиб етишади.

Ҳар бир оилада шахслараро муносабатларнинг бир неча турлари амалга ошади, яъни фарзандларимиз дунёга келиши биланоқ уларга яхши ниятда фазилатли исмлар танлашимиз, урф одатларимизга амал қилган ҳолда қулоқларига азон айтишимиз ва миллий анъаналаримизни оилавий муҳитда шакллантиришимиз, бу жараёнлар ота-она тарбиясида, боболар ўғитида, ота-она, она меҳри орқали амалга ошади.

Халқимиз тарихи ҳақида қимматли маълумот берадиган “Авесто”да келтирилишича, оилада ота етакчи бўлгани маъқулдир. Ота аёлининг ҳақ-хуқуқини ҳимоя қилиши фарзандларга ўрнак бўлиши таъкидланган. Ислон динининг муқаддас китоблари бўлмиш Қуръони Карим ва муқаддас ҳадисларда ҳам одоб-ахлоқ, болалар тарбияси, эр ва хотин ўртасидаги муносабатларига кенг ўрин берилган.

Ҳадисларда келтирилишича, “Ҳеч бир ота ўз фарзандига ҳулқи, одобдан буюкроқ нарса беролмайди”. Бундан кўринадики, диний манбаларда ҳам оиланинг муқаддас эканлиги эркак ва аёлларнинг оила олдидаги бурч ва мажбуриятлари, ота-онанинг бола олдидаги ўз навбатида фарзанднинг ота-онаси олдидаги вазифалари, эрнинг хотинига ҳурмат, эъзози муқаддас қадриятлар сифатида қаралган.

Оилаларни ўрганиш давомида, шундай ҳолатларнинг гувоҳи oilavajamiat@mail.ru

бўлидики, ташқаридан қараганда рисоладагидай, тинч ва бахтли кўринган айрим оилаларда, ички маънавий муҳит аслида соғлом эмас. Сабаби, бундай оилаларда ўзаро ички шахслараро муносабатларда оилада эркак, аёл, фарзандлар ўз олдидаридидаги бурч ва мажбуриятларни биров унутиб қўйганлар. Шундай оилаларни кўрдимки, моддий ва иқтисодий томондан тўла-тўқис бўлмаса-да оилада соғлом маънавий муҳит, ўзаро меҳр ва қадриятлар асосида ҳурмат шаклланган.

Хулоса ўрнида шуни таъкидлаш жоизки, оилаларимиз намунали ва замонавий бўлиши учун тарбия берадиган ота-оналаримиз ўзлари энг аввало яхши хулқларга эга бўлишлари, маърифатли, сабрли, гўзал хулқлари билан фарзандларга ўрнак бўлишлари лозимдир. Одамлар билан муомала қилишда ширинсўз, мулоим, босиқ, ҳалим ва камтар бўлишга ҳаракат қилишлари керак. Чунки фарзанд хар доим ўз тасавурида ота-онасини мукамал деб билади. Шундай экан, биз ота-оналар ҳамиша яхши томонларимиз билан тарбия бериш жараёнида фарзандларимизга ўрнак бўлишимиз керак. Ҳаётдаги энг муҳим нарса бу сизнинг оилангиздир.

Ўғилрой РАҲМАТУЛЛАЕВА,
Наманган вилояти “Оила” илмий-амалий тадқиқот маркази етакчи мутахассиси.

АЙОЛНИНГ О‘З О‘РНИ BOR

Qonun mohiyati

... “Икки нафар болам бор, ажрашмоқчи эмасман. Аммо, турмуш ўртоғим ҳар кун уриб, камситади”, — деди марказимизга мурожаат қилган аёл. Психолог Н.Нажмитдинова билан биргаликда Дилафрўз (шартли равишда шундай ном қўямиз)нинг турмуш ўртоғини чақирдик. “Ҳеч қанақа камчилиги йўқ. Бошқасини севиб қолдим”, деди орсизларча. У қандай севги бўлдики, бир муштипар аёлни хўрлашга, таҳқирлашга сабаб бўлса, у қандай муҳаббатки, икки норасида гўдакнинг кўз ёшлари эвазига сизни бахтли қилса!!!

Олиб борилган суҳбатлар таъсир қилди. Ота оилага қайтди. Бу биргина мисол. Бундай ҳолатлар хар бир ҳудудда учрайди.

Юртимизда аёллар учун ҳамма шароит ва имкониятлар яратилмоқда. Аёл оила фаровонлиги, эл-юрт тинчлиги, барқарорлиқни таъминлашда асосий куч-таянч ажодлар умр занжирини боғловчи муқаддас зот, жамиятда соғлом муҳит ва турмуш тарзини янги фазилат ва ҳислатлар билан бойитувчи баркамол авлодни, эзгу тинч, ёруғ йўлга етакловчи куч. Хотин-қизларнинг кенг қамровли фаолиятига зарур шароит ва имкониятларни яратиш, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, қизларни ҳаётий илмлардан баҳраманд этиш, аёлларни иш билан таъминлаш, айниқса, хотин-қизларни жамоатчилик ва давлатни идора қилиш ишларига кенг жалб этиш давлат сиёса-

ти даражасидаги устувор вазифага айланди. Бунга яқиндагина қабул қилинган Ўзбекистон Республикасининг “Хотин-қизлар ва эркаклар учун тенг ҳуқуқ ҳамда имкониятлар ваколатлари тўғрисида”ги ва Ўзбекистон Республикасининг “Хотин-қизларни тазйиқлар ва зўравонликдан ҳимоя қилиш тўғрисида”ги Қонунларнинг мазмун-моҳиятидан ҳам билишимиз мумкин. Бу қонунларнинг мазмун моҳияти шундан иборатки, хотин-қизларимизнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари ҳимоя қилиниб, уларнинг жамият ва давлат ҳаётида фаол бўлишлари таъминланмоқда.

Хотин-қизлар турмуши, иш жойлари, таълим муассасалари каби жойларда тазйиқлар ва зўравонликнинг барча шаклларида ҳимоя қилиш, уларнинг олдини олишдаги муносабатлар қонун билан тартибга солинди. Жамиятимизда, оилада, аёл манфаати ҳимояга олинди.

Зулхумор РАЗЗОҚОВА,
Бухоро тумани “Оила” ИАТМ раҳбари.

AYOLLAR NEGA ASABIY?

Яқинда бир ёш оила мисолида кузатув ўтказдик. Она 25, қизалоқ эса 3 ёшда. Қизча билмасдан қўлидаги пиёлани ерга тушириб юборди. Қизчанинг бу хатоси учун онаси роппа-роса 35 дақиқа давомиди бақирди. Бу бақиришлар ичида ҳақоратдан ташқари қарғишлар, турткилашлар ҳам бор. Қизалоққа шу пайт онасининг нафратидан беркиниши учун жуда-жуда пана бир жой зарур бўлди. Аммо у бунинг иложини топа олмади. Хўш, нима учун кейинги пайтларда оналар бунча асабий бўлиб боришяпти? “Ўчир”, “йўқол, кўзимга кўринма”, деган жумлаларни кўп ишлатишяпти? Бунинг сабаби нимада? Оқибати-чи?

ЭТИ ҲАМ, БЕТИ ҲАМ КӨТЯПТИ

— Яқинда маҳалламизга янги қўшнилар кўчиб келишди, — дейди Бектемир туманида яшовчи Ойжамол Сулаймонова. — Тўрт нафар фарзанди бор. Тўнгич ўғли 12, кенжа-тойи 3 ёшда. Қачон қарамай қўшни аёлнинг қўлидан мобил телефон тушмайди. Катта ўғли билан ўғлим тенгдош. Баъзида бирга футбол ўйнаб туришади. Кеча ўғлим менга кўнглини ёриб қолди: “Ойи, анави ўртоғим ҳар доим мактабдан кеч келади. Уйга келса ойиси дарров иш буюрар экан. Ўғил бола бўлса ҳам уйларни тозаларкан. Кир ювади, яна 3 яшар укасига қарайди. Ойиси қачон қарамай интернетда ўтиради. Уч яшар ўғлига ҳам қаттиқ бақирар экан. Ойиси оғзини очиб гапирмасидан болакай қўллари билан юзини тўсиб, йиғлаб юборади.”

Хуллас, ўғлимнинг сўзларидан кейин бу оилани кузата бошладим. Болаларнинг катталари салом бераётганида ҳам одамга ҳадик билан қарайди. Онаси уй бекаси экан. Аммо уйдаги барча юмушларни болаларига бақартиради. Нега оналар борган сайин бунчалар ваҳшийлашиб кетяпти? Уз фарзандларига азоб беришдан, уларни қўрқок, эрк-сиз бўлиб ўсишига сабабчи бўляпти? Илгари оналаримиз болаларига танбеҳ беришса ҳам енгилгина койишган. Болалар ҳам бундан дарров хулоса чиқариб олишган. Ҳозирги оналар боласининг арзимас хатоси учун ҳам тинмай бақираверганидан болаларнинг эти ҳам, бети ҳам қотиб безлашиб, ҳиссизлашиб боришяпти. Бундай болалар ҳам фақат бақириб муомала қилинишга ўрганиб қолишяпти. Ҳаммасига мана шу телефон деган бало сабабчи. Маршруткага чиқсангиз ёнингизда ўтирган аёлнинг қўлида телефон, бирор гапни қайта-қайта айтсангиз ҳам эшитмайди. (телефонга берилиб кетганидан.) Автобусга чиқсангиз ҳаттоки ёши катта аёлларнинг ҳам қўлида

телефон, қулоғида наушник. Ҳаттоки дўконда пул тўлашга навбат кутиб турган аёл ҳам бир қўли билан телефонини бошқариб турган бўлади. Шундай қилиб оилада ота-она, болалар буви-лару бо-болар ўртасида, кўчада эса одамлар ўртасида мулоқот маданияти йўқолиб борапти. Менимча, бунда оталар яъни эркакларнинг ҳам айби бор. Агар фарзандларингиз соғлом ўсишини истасангиз уйингизга вай-фай ўрнатманг. Аёлингизга кўнига ярим соатгина интернетдан фойдаланиш талабини қўйсангиз бировларнинг дардини ўқиб, муаммосини эшитиб асабийлашишдан асраган бўласиз.

Кеча ўғлим менга кўнглини ёриб қолди: “Ойи, анави ўртоғим ҳар доим мактабдан кеч келади. Уйга келса ойиси дарров иш буюрар экан. Ўғил бола бўлса ҳам уйларни тозаларкан. Кир ювади, яна 3 яшар укасига қарайди. Ойиси қачон қарамай интернетда ўтиради. Уч яшар ўғлига ҳам қаттиқ бақирар экан. Ойиси оғзини очиб гапирмасидан болакай қўллари билан юзини тўсиб, йиғлаб юборади.”

Шунда вақтини ва меҳрини кўпроқ болаларингизга сарфлайди.

БОЛАНИ ҚАРҒАБ БЎЛАДИМИ?

Инобат НОРМУРОВА,
тележурналист:

— Ёшгина келин боласини етаклаб боғчага олиб кетяпти. Боласи уёққа-буёққа қараб онасидан ортда қоляпти. Аввал бир-икки марта юрмайсанми, деб болани жеркиб берди. Боласи сал тезлашгандай бўлди. Лекин эътибор бермади. Бола орқароқда қолди. Она ёнидаги жувон билан бир нималарни муҳокама қилиб келяпти. Сезишимча гапнинг пулини беролмаганим ёки ополмаганим, ишқилиб шунақа мавзу. Орқасига бир қаради-да зарда билан бетингдан бузилгур, юр тезроқ, деди.

Қандай жим туришим мумкин. Болани қарғаб бўладими, бетингдан бузилгур, нима дегани, синглим дедим. Аёнки ёқмади, нима ишингиз бор дейишим турган гап. Мисол учун, болангизнинг бети, юз кўзи қийшайиб қолди, оғзи бир томонга тортиб қолди, шунда нима қиласиз, қаерга чопасиз, ахир ҳар бир гапингизга фаришталар омин дейди-ку, дедим. Жувоннинг ранги ўчди. Нега унақа дейсиз, деди-ю югуриб бориб биров боласини олиб қўядигандай кўтариб барига босди.

“КЎЗИМГА КЎРИНМАЙ ТУР!”...

Ҳозирги кунда ёш оналарнинг аксарияти уйдаги вақтини телевизор қаршиида ёки телефон ёнида ўтказишади. Экранда сериал қизигандан қизиган пайтда 5 яшар ўғилчаси келиб: “Ойи, бугун боғчада янги шеър ёдладим”, деб кўрсинчи жавоб тайёр. “Бор йўқол, бир пас кўзимга кўринмай тур. Кейин айтиб берасан”,

дейди. Ҳақорат эшитган болакай секингина ўзининг уйдаги бурчагига бориб ўйинчоқ ўйнашга тушади. Аммо унинг жажжигина қалбига ўқсиклик, хафалик кириб келади. Хўш, болакайларнинг онаси томонидан ҳақоратланишлари қандай оқибатларга олиб келади?

— Онасидан меҳр-муҳаббатли, ширин сўзларни эшитиб катта бўлаётган болага нисбатан, ҳақорат, қарғиш, танбеҳ эшитиб катта бўлаётган болалар юқумли ҳамда шамоллаш каби касалликларга мойил бўлишади, — дейди **Яккасарой туманидаги Марказий кўп тармоқли поликлиника болалар шифокори Аида Муҳаммадиева**. — Айримларида ҳатто энурез (сийғок), қўрқок, иштаҳасизлик, асабийлашиш каби касалликлар кучайиши натижасида болакай ҳаётда жуда кўп қийинчиликларга дуч келиши мумкин. Баъзида оналар болам бир кун боғчага борса, уч кун касал бўлиб ётади дейишади. Ҳамма гап оила муҳитида. Уйдаги муаммолар, катталар ўртасидаги келишмовчиликлар сериал ёки интернет тармоқларидаги вақтини деб гулдек фарзандининг соғлигини қўлдан бой бериб қўяётган оналар қанча? Уларга вақтида муаммони тушунтирсангиз хатосини тан олишни исташмайди.

САБАБ НИМАДА?

— Авваламбор онанинг суррункали чарчагани, уй юмушларининг ҳаддан ташқари кўпайиб кетганигизда, кучли руҳий ҳолатлардаги оналар боласига бақиряшади, — дейди психолог Шоира Исоқова. — Бола онанинг бақиряши сабабини тушунмайди. Агар мулоқотнинг бундай шакли тасроқланаверса вақти келиб болалар ва оналар ўртасида бўшлиқ пайдо бўлади. Бақираётган она фарзанди олдида эҳтиромга муносиб инсон сифатида эмас, аксинча қандайдир шовқинни келтириб

чиқарувчи бир восита сифатида идрок қилинади.

АЖДАҲОДЕК ЎТ ПУРКАН

Қандай қилиб болага овоз кўтармасдан, бақирмасдан гапириш мумкин? Деган саволимизга **Ш. Исақова** шундай жавоб берди:

— Агарда сизда болангизга овоз кўтариш истаги пайдо бўлса чуқур нафас олиб, нафас чиқаринг, диққатингизни болангизга эмас, бошқа нарсага қаратинг. Бақираётган вақтингизда юз қиёфанигиз қандай бўлишини кўз олдингизга келтиринг. Қандай қиёфага кирганингизни кўринг. Жудаям хунук, кўрқинчли ҳолат, тўғрими? Жаҳлингизни жилловлаш учун қуйдагиларни амалга оширинг. Масалан, чуқур нафас олиб, аждаҳодек ўт пуркаб чиқазиб юборсангиз сизнинг ичингиздаги газаб сўнади. Ёстиқни уринг, қопток тепинг, газета ва қоғоз varaқларини майда-майда бўлакчаларга бўлиб ташланг. Юзингизни совуқ сувга ювинг. Шунга қарамай ўзингизни босолмасангиз унда фарзандингизга бақирингиз сабабини тушунтиринг ва албатта, кечирим сўранг. Бошқа бунга йўл қўймасликка ҳаракат қилишингизни айтинг. Мазкур ҳолатларда боланинг ўзи ножўя хулқдан ўзингизни тўхтатиб қолишингизга ёрдам бериши мумкин. “Онажон ваъда берган эдингиз, овозингизни баландлатмасангиз ҳам мен тушунаман”, — дея...

Бизнинг рўпарамизда турган бола аввало бизга Аллоҳнинг берган мўъжизаси. У келажакда буюк ишлар қилишга қодир шахс эканлигини унутмаслигимиз зарур. Ахир болаларимиз нима яхшию нима ёмон эканини биздан ўрганмаса кимдан ўрганишади? Ота-онасидан тўғри маслаҳат олмаган, йўл йўриқ кўрмаган болани жазолаш тўғримики?

Нигора РАҲМОНОВА

MAHALLA MUTAXASSISI:

MUAMMOLAR YECHIMI FAQAT BIZGA BOG‘LIQ EMAS!

Қайси бир ҳудудга борманг, бугун хотин-қизларимиздаги дунёқараш кескин ўзгара бошлаганлигини кузатасиз. Вақт ўтгани сайин улар ўз ҳаётларида учраётган муаммоларга ечим излашда маҳалланинг, ҳуқуқшунос ва психологларнинг ўрни муҳимлигини чуқурроқ англаб етишмоқда. Андижон вилояти, Андижон тумани “Янги турмуш” маҳалла фуқаролар йиғини хотин-қизлар билан ишлаш бўйича мутахассиси Лола Розикова билан суҳбатлашиш жараёнида ана шу ўзгаришлар шамолини сездик.

“ҚИЗИНГИЗ ЁЗДИ”...

Феруза Раҳимова, тадбиркор:

— Мен ушбу маҳаллага келин бўлиб тушганимдан нихоятда хурсандман. Болалигимдан адабьетга қизқар, атоқли шоира ва ёзувчи Саида Зуннунованинг "Қизингиз ёзди" деб номланган шеърий тўплами ва дилтортар ҳикояларини мароқ билан мутлоа қилар эдим. Буни қарангки, менинг сеvimли ёзувчим бизнинг маҳаллада тугилиб, вояга етган экан. Ёзувчининг синглиси Сайёра Зуннунованидан маҳалладошлар тез-тез хабар олиб турадим. Саида опа ўз асарларини самимий ва қучли меҳр билан ёзганлар. Ўзбек аёлининг ўзига ҳос маънавияти, ибиси ва ҳаёси ижодкорнинг асарларида шундоққина кўриниб туради. Айниқса, ёзувчининг бир қаҳрамони онасига айтган мана бу гаплар ёдима: "Онажон, аввал сиз менинг бу уйда бор эканлигимни, сизнинг неҳрингизга ҳар доим муштоқ эканлигимни ҳис қилиб. Шундагина мен бу уйга келин олиб келаман", — дейди. Нафакат мен, балки маҳалладошларимизнинг барчаси китоб ўқишни яхши кўришади. Мен ташкил қилган болани ишлаб чиқариладиган мўъжизагина корхонада хотин-қизлар билан ишлаш бўйича мутахассис Лола Розикова томонидан тез-тез адабий учрашувлар ўтказилиб турилади. Корхонамизнинг кутубхонаси ташкил қилинишида ҳам Лола опанинг хизматлари катта. Улар бизга совға қилган бадий асарлари корхонамиз ишчилари кўлма-кўл ўқишади. Менинг тadbиркорлик борасидаги ташаббусларим ҳам маҳалла фаоллари орқали рўбга чиқди. "Трансбанк" дан 8 фоизли кредит олдим. Атрофимиздаги ишсиз аёлларни иш билан таъминладим. Ҳаётимдан жуда мамнунман.

Ҳа, чумчуқнинг ҳам уни бузилмасин экан. Агар атрофимиздаги воқеаларга бепарво бўлмай, муаммоларни биргаликда ҳал қилсак, ҳаёт гўзаллашиб бораверади. Гуруҳимиз жонкуярлиги боис бу йил маҳалламиздаги ажримлар анчагина камайди. Биз кайвонилар бундан жуда хурсандмиз.

“БЕШ ОПА-СИНГИЛЛАР”
Лола Розикова, хотин-қизлар билан ишлаш бўйича маҳалла мутахассиси:

– Ҳозирги кунда самарали фаолият олиб бориш учун маҳалламизда “Беи-опа-сингиллар” гуруҳини тuzганмиз. Биринчи гуруҳимиз “Оилага кириш гуруҳи” деб номланади. Мазкур гуруҳ аъзолари ҳар бир оиланинг маънавий ва моддий аҳволини жидий ўрганиб чиқади. Мавжуд муаммолар

ва камчиликларнинг рўйхатини тузишди. Иккинчи гуруҳимиздаги ола-сингиллар эса ишсиз хотин-қизларни аниқлаб, уларнинг қизиқишлари ва талабларини ўрганишди. Шунга кўра биш маҳалладошларимизни керакли иш билан таъминлаймиз. Учинчи гуруҳ аъ-золари эса репродуктивте саломатлик бо-расидаги масалаларни қарат қилишди. Яъни кам таъминланган ва ногирон инсонларнинг шикоятлари бўйича ишлашди. Тўртинчи гуруҳимиздаги кайвони моомолар нотинч оилалар билан ишлашди. Ажрмиларни ўрганиб қикиб, ҳар икки томон, яъни келин ва қўевнинг аризи ҳолини эшитишди. Агар бу оила учинчи бир шахс таъсирдаи аж-рашаётган бўлса, қийдий ва таъсирлар

г Ҳам ин бузилмасин экан.
Здаги воқеаларга бепарво
арни биргалликда ҳал қилсақ.
бораверади. Гуруҳимиз жон-
йил маҳалламиздаги ажрим-
айди. Биз қайвонилар бундан

чоралар кўришга ҳаракат қилишади.
Бешичн гуруҳимиз тadbиркор ва ишбил-
пармон маҳаллодошларимизни кўллаб-
қувватлашади. Уларнинг ҳуқуқий би-
лимларини оширишда ҳам кўмак
беришади. Ҳар куни тонгда ишга от-
ланиб эканман, маҳаллодошларимнинг
таъшишлари ва муаммолари ортидаги
мураккаб жараёндан сира ортга чекин-
майман. Аксинча, тезроқ бу жараёни
амалга ошириш учун ҳамфикр ва
қўмакчиларини ёрдамга чақираман.
Фаолиятим давомида "Бир болага етти

маҳалла ота-она" деган мақолнинг қанчалар рост эканлигига амин бўлиб борапман.

“КУЁВ ТҶУНЛАР” ВА АНДИЖОН ДҶУППИЛАР...

Моҳидил Усмонова, тикувчи:

– Маҳалламиз аёллари қадимдан “куёвўтўн”лар ва дўпчилар тикиш билан шуғулланган. Менга ҳам момом 3 ёшимдан бошлаб қўлимга игна суриб тўн тикишни ўргатган. Оланингилларим ва қўшилиаримиз билан иссиққина сандал атрофида қиш кечалари тўн тикканмиз. Ана шундай пайтларда онам бизга жуда кўп эرتаклар ва бадий асарлар ҳақида айтиб берардилар. Шунинг учун бўлса керак, тикувчилик қилиш билан бирга китоблар мутлоа қилишни

ишига қарор қилишибди. Фарзандлар
тинимсиз йиглашади. Ҳуқуқшунос ва
психолог аёллар билан бирга роса ту-
шунтириш ишларини олиб бордик. У де-
сақ, бу дейди. Бу десак, у дейди. Охири
бир ҳийла ишлатишга мажбур бўлдик.
Агар ажрашадиган бўлсангиз, иккала
фарзандингизни бўлишиб оласиз, де-
дик. Шунда онасининг бағрида жунжи-
киб турган қизалоқ тилга кириб кетди:
"Жон дадажон, жон аяжон, сизлар биз-
ни ўйламасангиз ҳам биз сизларни кел-
сиз, акам билан мени бир-биримиздан
ажратманг. Ўзларингиз ҳам ажрашманг.
Ахир биз сизларсиз қандай яшай-
миз!" Қизалоқнинг бу гаплари таъсир
қилдики, эр-хотин секин-секин инсоф-
га кела бошлади. Бир оилани асраб
қолганимизга жуда хурсанд бўлдик. Ҳа,
чумчуқнинг ҳам ини бўзилмасин экан.
Агар атрофимиздаги воқеаларга белар-
во бўлмай, муаммоларни биргаликда
ҳал қилсак, ҳаёт гўзаллашиб боравер-
ди. Гуруҳимиз жонқуярлиги боис бу йил
маҳалламиздаги ажримлар анчагина
камайди. Биз қайвонилар бундан жуда
хурсандмиз.

ЖЎРАБОШИЛАР ҲУШЁР БЎЛИШДИ

Одина Халилова, маҳалла фаоли:

— Шу кунларда тўйларни ихчамлаштириш бўйича жуда кўп фикрлар бадиририлмоқда. Мен Сенатнинг бу борадаги қарорини маъқуллайман. Жорий йил аввалда вилотиямизда ҳам тўйларни ихчамлаштириш бораида жуда яхши ишлар амалга оширилди. Биз томонда уйланадиган ёшдаги иигитларни тўйга бошлаб борадиган сардорни жўрабоши дейишди. Вилотя ҳокимининг тўйлардаги муаммолар бўйича ўтказган йиғилишига жўрабошлар ва дастурхончиларнинг чакирилгани нур устига аъло нур бўлди. Мазкур тадбирда тўйдан сўнг кувё учун жўнатиладиган "мазар", яъни мазали таомларнинг қандай неҳнатлар эвазига 40 кун тайёрланиши тўғрисида муҳокамалар бўлиб ўтди. Бу муҳокамаларда биз ҳам қатнашдик. Қиз ўстирган оиланинг оналари бу ҳаракатлар қандай неҳнатлар эвазига келганлигини айтиб беришгач, жўрабошларимиз ҳам уялиб қолишди. Ўша йиғилишдан сўнг машиналар "кортеж"и билан ФХДёга бориш ҳам, "мазар" масаласи ҳам анчагина барҳам топди. Мебелларни ҳам қувёлар ўзлари сотиб олинапти. Мен дабдабали тўй ўтказиш учун чет элга ишлаш учун бориб, мусофирчиликда касалга чалиниб қайтиб келган бир оилани биламан. Ахир бир кунгина ўтадиган дабдабани деб бутун боғни ҳаётини хавф остига қўйиб яхши иш эмас-да, азиятлар...

БАРАКА КЎПЧИЛИКДА...

“Янги урмуш” маҳалла фуқаролар йигини хотин-қизлар билан ишлаш бўйича маҳалла мутахассиси Лола Розикова билан хайрлашар эканмиз, субхатдошимиз кузатганларимизгى ҳулоса сифатида шундай деди: “Момом раҳматли: “Барака кўпчилиқда, кўпчилиқдан ўзим айланай”, дердлар. Муаммолар ҳар жойда бор, лекин бизнинг маҳалламиз каби фидойи ва аҳил инсонлар бошқа жойда йўқ деб ўйлайман. Ватан остонадан бошланай дея, бежиз таъкидлашмаган. Маҳалламиз бизнинг қўтулғу остонамиз. Шу боис бу масканнинг аъёналарини, қадриятларини асрашимиз зарур. Шундагина келиб чиқаётган барча муаммолар бир ўзимизгагина боғлиқ эмаслигини тушуниб етамиз. Бамаслаҳат қилинган ишнинг қанчалар тўғри эканлигини англаймиз. Келгусида амалга ошириладиган лойиҳаларимизнинг барчасини ҳам ана шу кўпчилиқнинг мададига, меҳрига, ишончига сўянб режалаштирганимиз.

Зухра МЕЛИБОЕВА

TILIMIZNING TOMIRINI KESMANGLAR!..

“Ўткан кунлар” романининг асл нухаси қандай сўзлар билан бошланганини биласизми? Отабек тушган карвонсаройда azon товуши эшитилади. Ёзувчи айнан azonнинг “Ҳайа алал фалақ!” деган сўзларини келтиради. Наҳотга келин, яъни ўзингизни кутқаришга шошилиш деган мазмундаги бу сўз замирида қанчалар чуқур дард, миллатимиз келажаги учун келаётган хавфдан огоҳлантирувчи маъно борлигини жуда яхши англашган. Ва шу боис ҳам роман муқаддимасидаги бу сатрлар олиб ташланган...”

Севимли ёзувчимиз Абдулла Қодирийнинг набираси Манзумахон Қодирий билан суҳбатимиз асносида шу каби бир қанча эътиборга молик мулоҳазалар билдирилди. Зеро, айни пайтда ёзувчининг ўй-музейини ташкил қилиш ишлари олиб борилаётган Шайхонтоҳур тумани Самарқанд дарвоза кўчасида жойлашган 35-хонадонга биз ҳам ўзгача ҳаяжон ва улкан соғинч билан йўл олган эдик.

Осмонда қора булутлар кўринди. Ҳадемай ёмғир бошлаб қоладиёв... Ижодий жамоамиз билан бу табаррук хонадонга кириб борганимизда шаррос ёмғир қуя бошлади. Миллат эртаси ва она тилимиз ривож учун куйинган ёзувчи бобомизнинг изларини кўмсаб йўлга чиққанимизда осмон ҳам йўғлаб юборгани бежиз эмасдек кўринди...

Машина ойнасидан қадимий ва файзли кўчани кузатиб борар эканмиз, Ҳабибулла Қодирийнинг “Отам ҳақида” китобида эзилган мана бу тасвир ёдимизга тушди: “Шаҳар ҳовлимиз бирор таноб ерни ишғол қилиб, икки

yoxud izlaringiz qo‘msadim, Qodiriy bobo!

Суҳбатдошимиз бизни ёзувчининг ижодхонаси томон бошлар эканлар, болалиги кечган бу боғ бир жаннат каби ҳануз юрагининг тўрида яшнаб туришини таъкидлади. Богда ўша пайтлари 22 туп ўрик, 18 туп олча дарахти ва беҳисоб шафтоли дарахти бўлган. Абдулла Қодирий бобомиз ижод қилган икки қаватли уй орқасида шилдираб зилол ариқ оқиб турган. Ширин хотираларни тинглаб, ижодхонага кириб борар эканмиз, анчагина уникқан бўлишига қарамай ҳар бири қалбимизга ўзгача илиқлик ва таскин тафтини бахш этувчи буюм-

Мана бу сувратда эса ёзувчининг ўғли Ҳабибулла Қодирийнинг “халқ душманининг” ўғли дея қамалган пайтдаги ҳолати акс этган. Оила аҳлининг танча атрофидаги гангир-гунгир суҳбатлари ифодаланган сувратдан эса қимтинибгина ўтирган оила бекаси Раҳбариса аяни топиб, Манзума опадан улар ҳақида эшитган ва билганларини айтиб беришларини сўрадик.

рини айтиб беришларини сўрадик.

– Биз оилада 4 та фарзандимиз: Хондамир акам, Шеркон акам, мен ва укам Ирфон. Онам бизга бувимлар ҳақида жуда кўп гапириб берганлар. Раҳбариса момо оқ-сарикдан келган аёл бўлгани учун қўшнилар у кишини “нўғой келин” деб аташган экан. Онам бобом ва бувимнинг тўйида бўлиб ўтган воқеани биз фарзандларига қайта-қайта айтиб беришдан сира чарчамасдилар. “Отам ҳақида” китобида дадам қайд этиб ўтганларидек, Расулмуҳаммадбой бобомиз ўз кўлларида “приказчик”, яъни иш бошқарувчи бўлиб ишлаган Абдуллажон деган йигитни ишбилар-

монлиги, билими ва одобини кўриб ёқтириб қолади. Ўзлари ўртага одам қўйиб: “Қизларимдан бирини танласин, Абдуллажонни ўзим куёв қиламан”, – деганлар. Бобомиз Раҳбариса бувимизни танлаганларидан сўнг тўйга тайёргарлик бошланиб кетган. Ана ўша жараёнда келиннинг, яъни бувимнинг оёқларига қайноқ чой тўкилиб қуйиб қолган экан. Тўй бошланиб, келин аравада келган, келиннинг оёғи оғриб-нетмасин, ҳали яхши тузалмаган деб бобом уларни аравадан кўтариб туширган эканлар. Бизда бундай удум бўлмагани учун қўшнилар: “Ана, Абдуллажон ўқимши, маданиятли йигит-да, келинни ҳозирдан авайлаяпти”, – дейишган.

Ижодхонани тарк этиб, ошхонага ўтдик. Манзума опа ўчоқ ва қозон бошида ҳам бувисининг аънаналари муҳим аҳамият касб этганини таъкидлаб ўтди.

– Рўзгор ишларига аралаша бошлаганимда уй тутиш ва таом тайёрлаш борасида сўзлаганларидан онам бувимнинг ниҳоятда озода, саришта ва тежамкор аёл бўлганликларини кўп бора таъкидлашган. Айниқса, қуруқ қилиб тикилган тўшамаларни ошхонадаги катта идишларнинг ҳар бирига ташлаб қўйишни сира унутмас эканлар. Шунинг билан биргаликда бувим ҳамиша қозонни ювиб бўлгач, уни бир коса сув билан тўлдириб қўйишни одат қилган эканлар. Сув тақчил бўлгани учун янги бир овқат бошламоқчи бўлган одам дарҳол қозонни ювиб, ўчоққа ўт қўйиши мумкин бўлган. Ўчоққа ўт қўйганларида эса ўчоқ девори қорайиши билан лойсувоқ

билан уни дарҳол суваб қўйган эканлар. Бобом хамир овқатларни яхши кўрганлари боис бувим норинни кўп тайёрлаган эканлар. Ҳатто бобом норин учун ўзлари танлаб қазиб сотиб олиб, хамирини ҳам завқ билан ўзлари тўғраган пайтлар бўлган. Баҳор келиши билан бобом гунафша кўчатини кўтариб келарканлар. Чунки Раҳбариса бувим гунафшани жуда яхши кўрганлар. Онам ҳам қайноналари каби боғу гулзор яратишни яхши кўрадилар. Ҳозир ҳам райхонларнинг уруғини чимдиб, тинимсиз сув сепаб турадилар. Болалигимда райхонлар ёнидан ўтаётиб, уларни бир силкиб қўйишни жуда яхши кўрардим. Ва ўша муаттар бўйларни ҳидлаб ўтириб боғдаги ариқ марзаси устида “Ўткан кунлар”ни ўқирдим...

Гап ёзувчининг асарлари ҳақида борар экан, суҳбатдошимиз Абдулла Қодирийнинг: “Бир асарни тўлиқ англаб етмоқ учун уни 5 марта ўқигон маъқул”, – деган сўзларини таъкидлади. Ва ёзувчининг набираси эмас, зиёли бир аёл сифатида унинг публицистик чиқишларига бўлган муносабатини билдириб ўтди.

– Тошкент автомобиль йўллари касб-хунар коллежида 34 йил ўқитувчилик қилдим. Талабаларга дарс ўтиш жараёнида китобхонлик борасида жуда кўп мунозаралар, муҳокамалар олиб борганмиз. Кейинги йилларда китобни беш марта эмас, бир марта ўқийдиганлар ҳам камайиб кетди. Муҳокамалар жараёнида бобомнинг нафақат романлари, балки “Маориф шўроси диққати”, “Ғози Юнусга очик хат”, “Ўзи чиқди”, “Ҳеч ким билмасин” каби публицистик чиқишларига ҳам тўхталиб ўтганмиз. Абдулла Қодирий “Жасорат айб эмас” деб номланган мақоласида шундай дейди: “Биз сўз эркинлиги сўрар эдик. Лекин тилимизни таг-туғидан кесмоқчи эдилар. Жасорат битган эди, тил кесилган эди.” Ҳозирги кунда она тилимиз борасида кечаётган мунозаралар ва суҳбатларни тингласам, бобомнинг куйинчақлик билан ёзган шу сўзларини эслайман. Тилимизни томтиридан кесмоқчи бўлганларга ҳамиша шафқатсиз муносабатда бўлишни таъкидлаган бобом ўзларининг гўзал асарлари билан келажак авлодга ажойиб бир тенгсиз хазина қолдириб кетдилар. Ҳар сафар “Ўткан кунлар” ни ўқиган чоғимда унинг янги бир жиҳатларини кашф қиламан. Шундай инсоннинг набираси эканлигимдан ниҳоятда фахрланаман.

Манзума опа суҳбатимиз асносида Қодирий фамилиясининг қандай сақланиб қолганлиги ҳақида ҳам айтиб ўтди. Ҳабибулла Қодирий Тошкент медицина институтида ўқиб юрган кезлари уни институтнинг энг таниқли олимларидан бири қақриб, шундай дейди: “Мен отангизнинг қадрдон дўстларидан бири эдим. Бундай ижодкорлар камдан-кам дунёга келади. Сиз Абдуллаев эмас, Қодирий бўлишингиз, отангизнинг фамилиясини асрашингиз керак.”

Суҳбатимиз сўнгига кун ҳам ёришиб кетди. Ҳа, халқимиз бошидан кечирган қор кунлар бағрида оху ноласи бўғизда қотган не-не зибилиларимиз, ёзувчи ва шоир боболаримиз руҳи бор. Ҳозирги ёруғ ва дориломон кунларда ҳам биз бу кунлар учун курашган, ўз жонини берган миллат фидойилари олдидаги маъсулиятимизни, уларга бўлган меҳру садоқатимизни ёдда тутмоғимиз жуда муҳимдир!..

Мухтасар ТОЖИМАТОВА,
“Оила ва жамият” муҳбири.

қисмга бўлинган эди: бир қисмида Раҳимберди амаким, ва Қудратилла амакимлар туришар, иккинчи қисмида эса биз турар эдик... Уйларимиз эскича синч деворли, лой томли, тахта-полсиз қурилган эди. Ўша кезларда негадир қиш жуда қаттиқ келарди. Қор шу қадар кўп ёғардики, томдан кураб туширилган қорлар ҳовлимиз ва тор кўчаларимизни тўлдириб юборар эди. Томни кураб, қор уюмлари устига бемалол сақраб тушаверардик. Шундай чирсиллама қиш кезларида дадам иссиққина сандалда ўтириб, “Ўткан кунлар” ни ёзадилар...”

Мана ўша ҳовли... Абдулла Қодирийнинг набираси, Ҳабибулла Қодирийнинг қизи Манзума опа бизни ўзгача ҳурмат билан кутиб олдилар:

ларнинг ҳар бирини қафтимиз билан силагимиз, қадри ёзувчимизнинг қўли теккан сарғиш саҳифаларни кўзимизга сургимиз келди. Айниқса, мана бу сувратга муҳрланган азиз қиёфа, миллатимиз маърифати ва маънавияти учун курашган жонқуяр ижодкорнинг кўзларидаги изтироб кимни ҳам йўғлатмайди дейсиз...

Мана бу сувратда эса ёзувчининг ўғли Ҳабибулла Қодирийнинг “халқ душманининг” ўғли дея қамалган пайтдаги ҳолати акс этган. Оила аҳлининг танча атрофидаги гангир-гунгир суҳбатлари ифодаланган сувратдан эса қимтинибгина ўтирган оила бекаси Раҳбариса аяни топиб, Манзума опадан улар ҳақида эшитган ва билганла-

Тошобут қалқиб одамлар боши узра кўтарилганда дарахтга суянганича “Мени ташлаб кетманг, онажон!..” дея йиғлаётган қизгинанинг кўзларидан оқётган ёш юзларини ювиб тушарди. Кимдир уни бағрига босди, кимдир қизчага ачинди, яна биров: “Э воҳ, қизалоқ бечора, онасиз етим тул етим-а, болагинам, энди сенга тўзим берсин”, деди кўзлари ёшини артиб. Нималар бўлаётганини чуқур англаб етмаётган қизалоқ ҳайрон эди. Аммо Шукрона уни олдинда онаизорининг соғинчидан ташқари, қанчалик изтироб, тазийқ ва калтаклар зарби, ҳўрланишлар кутаётганини билмас эди. Орадан ҳеч қанча вақт ўтмай отаси унга янги она келтирди.

**“ОНАНГИ
КЕЛТИРДИМ”...**

Шукрона бу аёл онасига умуман ўхшамаса-да, отасининг: "Онангин келтирдим", деган сўз боис беғубор қалбидаги соғинч тафтини бироз сундиригандек бўлди. Онаси вафотидан сўнг биринчи марта ширин уйгақа кетди. Аммо Шукронанинг қувончи узоққа чўзилмади. Эрта тонгданоқ Шукрона ўтай онаси Ойгулнинг совуқ нигоҳларига дуч келди. Эркаланиб онажоним, деб аёлнинг қўлидан ушламоқчи бўлган эди, у силтаб ташлади.

– Торт кўлингни!!!

Гўё онажониси ҳазиллашаётгандек
яна қиқирлаб кулиб унинг қўлларига
жажожи қўлчаларини узатди.

– Йўқол, дедим санга, – ижирғанди
Ойгул.

Нонушта дастурхонига ўтирган эр
янги хотинга илтифот кўрсатар экан,
кўзлари жиққа ёшга тўлган Шукранон-
нинг борлигини ҳам эсидан чизган,
раҳматли хотинига “болаимизни кўз
қорачиқидек асрайман” деб берган
ваъдалар ҳам аллақачон хотиридан
фаромуш бўлган эди.

Қизалоқ ҳаётида оғир кунлар бошланди. Қорни очиқиб мўлтираб онасига қараса:

– Кўззинг уюлгур, фақат оч бу!! Еган билан тўймайди! Юҳодек овқатланади. Онанг билан қўшмозор бўлиб ўлиб кетсанг бўлмасмиди жувонмарг!!, – деб бақириб беради.

– Оонааажоон, иилтимоооос бир
тишлам нон бериинг...

— Йўқол!!

Қизалоқ ёмон туш кўраётгандек.

FARYOD

Shofirkonlik Shukrona o'z otasi va o'gay onaning zo'ravonligi sabab maktab internatga topshirildi

албатта эрта тонгда ҳаммаси бошқача бўлишини орзу қилар, кундузги еган тарсакию таёклар оғриғини унутгандек бўлар эди. Йўқ, у ўйлагандек бўлмади...

ТУРШАККА АЛДАНГАН ХҮРЛИК

Шукрона бир томони узилиб тушган калишчасини кийиб яна кўшни Раҳима буви томонга қараб кетаркан кўз унгида ўзининг меҳрибони, онажониси намоён бўлди. “Мени олиб кетиинг, ойжооон” ялинд Шукрона кир-чир қўллари билан кўз ёшларини артаркан.

Шукрона энди нафақат ўғай
онаси, балки ўз отаси томони-
дан ҳам таҳқирлана бошланди.
“Қаттиқ урман, дадажон,” деб
ёлворिशлари ҳам бағритох
отанинг қалбини юмшатмади.
Ўз жигарпораси, юрагининг
бир парчаси бўлган дилбан-
дига сילайи раҳм қилмасди.
Кунда-кунора таёқлар зарби,
камситишлар Шукронанинг
руҳиятини мажруҳ қилиб бора-
ётган эди.

Дарвозаси олдида қизчани қўриб аянинг раҳми келиб кетди. "Қўли синсин отангни, онангнинг руҳларини қақшатган ўғай онанг Ойгулни ҳам бир кун келиб худо уради". Раҳима буви киссасини қовлаб қанд, тур, туршак чиқариб берди. Келинини қақшириб қизалоқни овқатлантириб қўйишни айтди. Лекин, бу воқеа ҳақида на қўни-қўшиғани, на маҳалладагиларга бўлибдири. "Биров-

бидан ёпилиб қонталаш бўлиб қолган кўзларини очди.

– Вой жоним қизим-ей, сен нималар қияласан? Нима бўлди? Қани менга қара-чи? – хонадонлари айланган юрган маҳалла мутахассиси Ҳалима опа Шукронани бағрига босди. Лаблари бир-бирига ёпишиб қолган қизалоқнинг уст-боши кир-чир бир алпозда эди. Мутахассис опа бу оила ҳақида кўп бора эшитгани, қизалоқнинг отаси билан суҳбатлашгани, ўғай онаси билан алоҳида суҳбатлашганининг фойдаси йўқлигини билгани учун туман “Оила” марказига муражаат қилди.

Шукрона атрофида унга меҳр қўлини чўзаётган кишиларни кўриб тамоман бошқа дунёга тушиб қолгандек эди. Кўзларидан оқаётган ёшни тийлмас, аслида қувонгандан йиғлаётган бўлса-да, отаси, онаси ҳақида савол беришларини истамасди. Чунки азоблардан қийналган вужудидаги миттигина юраги ёмонликдан холи бўлгани учун ҳам уларни ёмон демасди.

– Бирим чиройли киз экан, бу Шукрона, – деди уни бағрига босиб туман. Оила маркази раҳбари кизалоқнинг таёқ зарбидан юмилиб қолган кўзларига қарай олмай. Тўзиб кетган сочлари, юпун аҳволидан қизча уялаётгандек ийманарди.

**ДУНЁНИ ЯХШИЛИК
КУТКАРАДИ**

Дунёни яхшилиқ кутқаради деганлари рост. Психологик, тиббий ёрдам кўрсатилиб, кийимлари алмаштирилган Шукрона вилоятдан келган меҳрибон опалар билан автомашинага минди. У машинадан тушиб биров қараб турди-да, аввал уни кутқариб қолган Ҳалима опани, сўнгра Оила маркази раҳбари Иззатой опани қучқолаб олди.

"Шукрона улгайиб ҳали бир қиз бўладик, институтларда ўқийди. Шофиронга қайтиб тюрдшоқларига, маҳалладорларига хизмат қилади. У субхатлашганимизда врач бўламиз, деди. Албатта ўша кунлар келади. Чунки қизлоқнинг орзулари бегубор. Улар армонга айлиниб қолмаслиги учун биргалашиб ёрдамлашамиз," – деди илоят хотин қизлар кўмитаси раиси Феруза Ибрагимова. Ҳамманинг юрагидан онаси вафотидан сўнг илк бор бахтни, кувончни ҳис этган қизчага нисбатан сийлави раҳм пайдо бўлди. Қўзлар ёшланди, нигоҳларга армон, кўнгилларга андўх инди...

Уфққа ёнбошлаган куёшни кузатар экан, Шукрона эртага жуда чиройли тонги-отишига ишонди. Чунки чинданам эртанги куёш чарақлаб чиқади. Шукрона фақат дил оғриқларини унутса бўлди.

PR: Бир неча кундирки, ишти-
мой тармоқларда шов-шувларга
сабаб бўлган, қозлаб юракларни лар-
зага келтирган ғоёеа Бухоро вилояти
Шофиркон тумани "Маҳаллақози"
маҳалла фуқаролар йиғинида содир
бўлган эди. Маҳалла, "Оила" маркази,
хотин-қизлар қўмитаси ҳамкорликда
иш олиб борди. Бугунги кунда Шўқрона
23-сонли мактаб интернатга жой-
лаштирилган.

Фуқаролик ишлари бўйича Шофир-
кон туман суди томонидан фарзанди-
га тазйиқ ўтказиб зўравонлик қилган
Д. Шодиев оталик ҳуқуқидан маҳрум
этилди.

Шукронанинг ўғай онаси Ойгул Шердоновага нисбатан Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 105-моддаси 1 ва 2-қисмлари, яъни қасддан баданга ўртача оғир шикаст етказиш бўйича жиноий иш қўзғатилган.

Она, аёл деган номга номуносиб бу
кимсага нисбатан ҳам суд адолатли
қарор чиқаришидан умидвормиз.

Моҳира ШАКАРОВА,
ОИАТМ Бухоро вилоят
бошқармаси матбуот котиби

Истиқлолимизнинг 28 йиллиги арафасида "Соғлом авлод учун" 1-даражали ордени билан тақдирланган Тошкент вилоятидаги "Кичкинтой" болалар уйи бош шифокори Тоҳира Исмоилова билан суҳбатлашиш мақсадида Янгийул шахрига бордик. Ховли байрамона тусда безатилган. Тоҳира Исмоилованинг туғилган куни экан. Базм иштирокчилари бу даргоҳда тарбияланиб кетган йигит-қизлар, болаларни фарзандликка олган оилалар. Боз устига телефон кўнгирақлари ҳам тинмай жиринглайди. Ҳикоят бўлган опа:

— Бугун фақат мени эмас, бу ердаги болаларнинг ҳам туғилган куни. Фарзандликка олган ота-оналар атайин туғилган куним санасини танлашган. Шу боис уларнинг ҳам ёдида

Mingga yaqin bolalarning onasi

yuzdan oshiq nabiralarning buvisi

қолган, табриклашпти. Тадбир бир оз давом этиб, опани табриклаб бўлгач, меҳмонлар ҳам секин тарқашди. Тоҳира опа бутун муассасани таништириб чикди.

— Фарзандларингиз кўп экан — а? — дея йўл-йўлакай сўрайман опадан.

— Ҳа, нимасини айтасиз, мингга яқин фарзанднинг онаси, юздан ошқ набираларимнинг бувисиман. 1997 йил гўдаклар уйи ташкил этилганидан буён бош шифокор бўлиб ишлаб келаман. Ҳозирда 70 та гўдакларим бор. Бу ерга асосан чақалоқларни келтиришдади, ёши озгина катта норасидалар ҳам бор. Уларнинг ҳаммаси 3 ёшга тўлгунга қадар тарбияланади. Болаларнинг бу масканга келиш йўллари турфа хил. Қайси бирининг онаси туғруқхонадаёқ боласидан воз кечган бўлса, бошқа бири вафот этган. Баъзиларининг дунёга келтирган энг азиз кишилари ота-оналик ҳуқуқидан маҳрум қилинган. Бир нарсга мени қийнайди. Тўғри, муассасада ҳамма шароит бор. Болалар учун зарур барча нарсалар муҳайё. Аммо бу ерда ота-она меҳри йўқ. Ҳар қанча уринмайлик бу туйғун уларга беролмайми.

Мана бу кенжа қизимиз Мубинахон, — дея беланчақдаги қизчани кўрсатди опа. — Ҳали 10 кунлик. Яқинда онаси ўз розилиғи билан ташлаб кетди. Афсуски, болажонлиги, бағрикенглиги билан дунёга донг таратган халқимиз орасида ҳам бундай ҳолатлар учраб турибди.

Гўдаклар яхши парвариш қилинмоқда, ҳаммаси кўгирчоқдек кийинтирилган. Керак бўлса ота-онасиникида бўлмаган шароитни давлатимиз яратиб қўйибди. Ётоқ жойлари, уйинхоналари озода, батариб ва шинам. Уйинчоқлар кўп, болаларбоп мебеллар кўзини қувонтиради. Ана шуларнинг ҳаммаси етим болаларга мўлжалланган муассасалар ҳақида паст-баланд гап-сўзларнинг ўринсиз эканлигиндан далолат бермоқда.

— Вилоят кўп тармоқли тиббий марказ ҳодимлари томонидан йилга икки марта чуқурлаштирилган тиббий кўрикдан ўтказилади. Йилга тўрт марта соғломлаштириш, даволаш амалиётлари кун тартибига киритилган. Жараёнга физиотерапевт, логопед, де-фектолог, невропатолог каби малакали мутахассислар жалб этилади.

Мудира сўзлапти-ю қатор белан-

чакларда ётган болакайларнинг нигоҳларига тикиламан. Бу қандай кўргуликки, инсон ҳали эсини таниб улгурмай етимликка маҳкум қилинса?! Ўз ота-онасидан меҳр кўрмаган, давлат қарамоғида қолган гўдакларда нима гуноҳ? Ахир улар ота-она меҳрини туйишга ҳақли-ку!

Азалдан болажон халқимиз. Фарзандининг соғлом ва бахтли ўсиб-ўлғайиши, ҳеч кимдан кам бўлмай вояга етиши учун борини, хаттоки жонини ҳам аямайди. Қон-қонимизга сингиб кетган бу ҳислат миллий қонунчилигимизда ҳам ўз ифодасини топган. Хусусан, ота-онаси қарамоғидан, уларнинг меҳр ва эътиборидан маҳрум бўлган болалар ҳуқуқлари ҳам давлатимиз ҳимоясига олинган. Ўзбекистон Республикаси Оила кодекси-га биноан ота-она вафот этганда, улар ота-оналик ҳуқуқидан маҳрум этилганда, уларнинг ота-оналик ҳуқуқи чекланганда ва қонунда белгиланган бошқа ҳолларда васийлик ёки ҳомийлик белгиланади.

Тарбиячи йўл-йўлакай болаларнинг дам олиш ва маънавий ҳордиқ чиқариш хонаси, ётоқхоналари билан таништирди.

Бир гуруҳ болалар ўтирган хонага кирдик. Хона замонавий усулда жиҳозланган, катта телевизор қаршисида болалар мультфильм томоша қилишарди.

Тарбияланувчилар орасида 4 ойлик Аскар исмли боланинг онаси хорижини орзу қилиб қайтолмаганлардан бири. Унинг онаси Туркияда, нима иш билан бандлигини ҳеч ким билмайдди. Аскар аини пайтда касал, ёрдамга муҳтож. Поштахтимиздаги 16-сон шахар шифохонасида даволаняпти. Тарбиячиларимиз навбат билан олиб ётибди. Аммо боласининг касаллигидан хабардор онаси ўғлининг аҳолига қизикиб ҳам кўрмаган. Касал бола тақдирига бефарқ бу аёлни ҳам топишнинг иложи бўлмади.

— Ота-оналар фарзандларини қандай сабабларга кўра олиб келадилар?

— Фарзандини олиб келадиганларнинг кўпчилиги ёлғиз оналар, боқувчисини йўқотганлар. «Боламни боқишга шароитим йўқ», «ишсизман», «эрим Россияга кетиб, қайтиб келмади» каби сабаблар.... Бу каби сабаблар аёлларни кечирिशга асос бўла олмайдилар. Ишсизман деганларга иш топиб бе-

ришса, у иш танлашни бошлайди, яна баҳоналар излайди.

— Болани меҳрибонлик уйида вақтинчалик қолдириш ҳолатлари кузатиладими?

— Ҳа, кўпинча болани қайта олиб кетаман, деб олиб келишадилар, лекин бу ёлғонлигини боланинг ўзидан бўлак ҳаммамиз биламиз.

Мен сизга бир воқеани айтиб берман. Яқинда бир болани олиб келишди. Болани ойиси "Гўзаллик салони"га кириб бир аёлга, ҳозир боламга сув олиб келай деб тутқазади. 4-5 соатгача қайтиб келмаган онани кутишдан чарчаб, милиция ҳодимларини чақиришга мажбур бўлишди. Улар эса болани ҳужжатлаштириб бизга топширди. Кичкинтойни аҳолига жуда оғир, танасига тошмалар тошган. Биз болаларни муҳитга ўрганиб кетиши, соғлигини текшириш ва бошқа қонунда кўзда тутилган сабаблар туфайли бир неча кун алоҳида хоналарда сақлаймиз. Дерматолог, невропатологларни чақириб текширувдан ўтказдик. Уч кунда бола ўзига келди, тошмалари кетди. Ҳозир кўрсангиз ширингина йигитча бўлган. Бир кун ярим тунда ота-онаси, буви си болани кўрсатинглар деб келди. Эрталаб келинлар, ҳужжат ишлари бор олиб кетсаларинг десам, шу бўйича қайтиб келишмади.

— Боласини ўз хоҳишича ташлаб кетиб, йиллар ўтиб фарзандини сўраб келган ҳолатлар ҳам кузатиладими?

— Бунақа ҳолатлар ҳам учраб туради. Яқинда бир аёл келди. Ўғлимни 2000 йил ташлаб кетганимдан сизга, энди олиб кетмоқчиман топиб беринг, — дейди. Бизда 3 ёшгача бўлган кичкинтой-

лар яшашади. Кейин биз уларни фарзандликка ёки меҳрибонлик уйларига топширамыз, ҳозирда фарзандингиз бу ерда эмас, десам ҳам тушунмай топиб беринг, деб бақир-чақир қилди. Секин ҳужжатларни кўздан кечирсам аёл айтган исм-шариф 2000 йил эмас, 2002 йилда қайд этилган. Адашаётгандирсиз синглим, 2002 йилдир балки десам, йўқ, туққан боламнинг нечанчи йил эканлигини билмайманми деб баттар жигибийрон бўлди. Майли сурштириб топиб бераман, дея тинчлантириб жўнатдим-да, дарҳол фарзандликка олган оилани қидиришга тушдим. Аввалига мактабга бориб, ўқитувчиларидан қариндоши сифатида сўрадим. 9-синфда ўқиётган экан. Улар ўқувчиси ҳақида тўққиланиб гапиришди, оила муҳитини ҳам макташди. Кейин уйига совчи сифатида йўл олдим. Чунки йўл-йўлакай билдимки, опаси бор экан. Яхши ҳам ойиси ва опаси уйда эмас экан. Дадаси мени танимади (ўзим ҳам кўрқиб тургандим таниб қолмасин деб).

Ўғлига дарров дастурхон ёзишини айтди. Бола ҳам бир зумда дастурхон ёзди.

Кап-катта, кўримли йигит бўлибди. У оилада бахтиёр экан. Кўнглим хотиржам бўлди. Ўзининг туққан ойиси келганда бола асраб олинган оила-

сида бахтли эканлигини, соғ-саломат, аёло ўқиётганини, ўша оила бунини сир сақлашини айтиб уни хотиржам қилдим.

— Бола асраб олиш ҳолатлари кўпми ёки топшириш?

— Йўқ, бола асраб олиш кам деб айта олмаيمان. Биласиз, ўзбек халқи болажон халқ.

Чиндан фарзандга муҳтож оилалар бор.

Бу жавоб мени қувонтирди. Бир норасида гўдакни бахтли қилиш учун олдинга қадам ташлашдан нега кўрқиб керак? Нега ийманиш лозим?

— Бола танлаш ҳолатларида ҳам нохуш вазиятлар бўлиб туради, — дейди опа. — Тушунишмайдик, бола буюм эмас, тирик жон. Баъзилар болаларни дўкондан буюм танлагандай танлашга уринади, яхши шароитини рўқач қилади. Шундай ҳолларда, майли мени қўпол олиб экан, деб ўйлашса ҳам, уларга кескин жавоб қайтараман.

— Асраб олинган болани қайтариб бериш ҳолатлари бўлганми?

— Ҳа, фаолиятим давомиди тўрт маротаба шундай вазият бўлган. Бунинг оқибатида болада оилга муносабат совуқлашади. Қайтариб олиб келинган бир қизчадан янги оилга топшириш учун розилик сўраганимизда у кескин рад қилган, шу ерда қоламан, деган. «Ойижон, мени ҳеч кимга бериб юбормайсиз-а?» деб умид билан тикилиб турган кўзларга қараганда киши ғалати аҳволга тушади.

Англадимки, бу ернинг болалари ишончли қўлларда. Бу даргоҳда яна меҳмон бўлишни кўнглимга тугдим.

Болалар уйи тарбияланувчиларининг кўзиди нимадир бўлади. Берида ўкинч, бирида алам, бирида соғинч, бошқасида эса бўшлиқ. Улар ҳақида юрадиган ҳар хил гап-сўзлар, мақоллар ҳақиқатни акс эттирмайди. Бу маънос даргоҳда бегубор қалблар яшайди. Улар бир нарсаси билан бошқа болалардан фарқ қилиши мумкин — ота-она меҳрига зорлиғи билан. Бу камчилигини тўлдиришга уринаётган Тоҳира опа сингари инсонларга ташақкур айтамыз.

Чарос ДЎСТМАТОВА,
«Оила ва жамият» муҳбири.

DUNYODAGI ENG YAXSHI MUALLIM

Ўн бир йиллик хотираларимни эсласам юрагим ўзгача уради. Сабаби, кўча-кўйда “хола-хола” ўйнаб юрган кичкина болакайларни бағрига олган катта хона, “Болаларим, мен сизларнинг устозларингиз бўламан”, дея меҳрли нигоҳда боқаётган, йигитлардек ўқтам овозли, фариштадай нузли юзли устоз, кўлимизда ҳали нимани ёзишни билмайдиган қалам-у, тезроқ беш баҳоларга тўлгиси келаётган дафтар... Буларнинг ҳамма-ҳаммаси энг бахтли, энг беғубор онларимизнинг ёрқин хотиралари, эсдаликлари ҳисобланади. Бу каби саноксиз, ширин хотираларимизнинг барчаси биринчи устозимиз билан узвий боғлиқдир.

ОЛМАДАН ҲАМ ШИРИН ҚИЗИМ...

2008 йили ўқувчи бўлишга тайёр-гарлик ҳисобланган “нолинчи” синфга қабул қилиндим. Мактабимиз таъмир-далиги учунми ёки бизга хона етишмаслиги тўғрисида, ҳарқалай Дониёр деган синфдошимизнинг уйда санашни, ёзишни, чизишни ўрганар эдик. Уларнинг энг катта хонасида ўғил болалар бир хонтахта, қизлар бир хонтахта бўлиб ўтирган ҳолда илк устоз деб атаган инсонимиз Роҳатой опанинг сўзларини мароқ билан тинглар эдик. Уларнинг “болажоним”, “олмадан ҳам ширин қизим”, “чинордек бақувват ўғлим”, “отанга ҳам дарс берганман”, “онанг яхши ўқувчим эди”, “ёзувнинг ўзингдан ҳам чиройли экан-ку” деган юрагимиз-гача етиб борадиган сўзларини эшитган сари эшитгимиз келарди. Баъзи ҳолларда эса, дарсимиз тугамаслигини хоҳлардик. Уйга кетгимиз келмас эди. “Ноловой”ни аълога тугатиб, мактаб остонасига қадам қўйдик. Бахтнинг қўш келганини қарангки, синф раҳбаримиз ўша меҳрибон устозимиз Роҳатой опа бўлди. Биз ўшанда орзулари осмонларга туташган 1-“А” синф ўқувчилари эдик.

АЛЛА АЙТИБ УЙГОТАР ЭДИ

Ҳар бир устоз қайсидир ҳислати, қандайдир феъли билан ўқувчининг хотирасида қолади. Лекин, ана шу хотираларнинг энг кўли, албатта, биринчи устозимиз ҳақидагилари ҳисобланади. Роҳатой опа Валиева дарсимизни шундай ташкил этар эдики, танаффус бўлганини билмай қолардик. Уларни эшик олдида қўрдик дегунча, бағрларига отилар, юзимиздан ўлган лабларнинг тафтини ҳис қилар эдик. Устозимиз дарс мобайнида алла айтиб берар эдилар.

“Менинг доно ўқувчиларим,

Алла-ё, алла,

Осмонларда учувчиларим,

Алла-ё, алла,

Фан боғида гунчаларим,

Алла-ё, алла,

Мени яхши кўрувчиларим,

Алла-ё, алла”

Бундай аллани эшитиб, ўзимизни улаганга солсак-да, бир кўзимиз устозимизда бўлар, ўша пайтдаги уларнинг меҳрли боқишлари, онамиздек қарашларини кузатар эдик. Бир зумлик алладан сўнг, яна қувватга тўлиб дарсни давом эттирар эдик. Бу эса дарс давомида биринчи синф ўқувчиларини мактабга тезроқ кўниқилари ва уларни янада соғломлаштириш учун бизнинг устозимиз томонидан ўйланган ва вилоят бўйича оммалашган ғоя эди.

САМАРҚАНДНИНГ ҚИЗИ, СИРДАРЁНИНГ ЎҚИТУВЧИСИ

Ҳа, “Бизнинг устозимиз”, деб фахр-ланиб, кўксимизни кериб айтаман. Сабаби, Роҳатой опа биз ўқувчилари

учун нафақат мактабдаги, балки мамлакатдаги энг зўр муаллимадир. Хотиралардан бироз чекиниб, устозим ҳақида аниқроқ фикр юритишга ҳаракат қиламан. Роҳатой опа Валиева бу йил табаррук 65 ёшни қарши олдилар. Самарқанд вилоятининг Оқдарё туманидаги “Пилот” қишлоғида туғилган

устозимиз ўша тумандаги 7-мактабни аъло баҳоларга тугатган. Оталари Валижон бобо ҳам биология ва кимё фани ўқитувчиси бўлиб, жондан суюкли қизларини муаллима бўлиб етиштириш учун бор ғайратини сафарбар қилган. Мактабда 8-синфни тугатган опамизни тарих ўқитувчиси Саодат Маманова Самарқанд шаҳридаги хотин-қизлар педагогика билим юртига бошлаб борган экан.

— “Мен Самарқанднинг қизиман, Сирдарёнинг ўқитувчисиман. Кўҳна шаҳримни ҳам, ҳаётни ўргатган Сирдарёимни ҳам бирдаи севаман, яхши кўраман...” — дейди устозимиз.

«ЭВЕРЕСТ»ДАН БАЛАНДРОҚ БАХТ

Чиндан ҳам, юқоридаги қалб сўзларининг эгаси Роҳатой опа 1971 йилда Оқдарёда, ўзи таълим олган мактабда муқаддас касбдаги фаолиятини бошлаган бўлса, 2010 йилда Сирдарё вилояти Мирзаобод туманида жойлашган 15-мактабдан нафақага чиқдилар. Ўқитувчилик соҳасида қирқ йил, шундан йигирма олти йил мобайнида бизнинг мактабда ишлаган устозимиз минглаб шогирдларни етиштирди. Уларнинг орасида шифокорлар, ички ишлар ходимлари, иқтисодчилар, нуфузли ташкилот раҳбарлари, ўқитувчилар жуда кўп. Ахир, қайси соҳага ишингиз тушмасин, сизни кучоқ очиб кутиб олиб, “Устоз” деб эъзозлайдиган шогирдлар муаллим учун ҳақиқий бахт эмасми? Бахт... Бахт бўлганида ҳам таърифи

олмослардан қимматроқ, «Эверест»дан баландроқ бахт. Роҳатой опамиз ишлаган вақтда мактабимизда учта олий тоифали ўқитувчи бор эди. Улар математика фани муаллими Мавлон ака, рус тили фани ўқитувчиси Лидия опа эди. Уларнинг орасида эса бошлангич синф ўқитувчиси ҳисобланмиш бизнинг устозимизнинг ҳам борлиги, қувонарли эди.

ДАРСИМИЗ КОНЦЕРТДЕК ЎТАРДИ

Ҳеч ёдимдан чиқмайди. Биринчи синфлик чоғимизда мактабимизга Боёв туманидаги мактаб директорлари текширишга, ўқув жараёнларини ўрганишга келди. Апрель ойлари эди, чамаси, ўқитувчи столи томондаги деразанимиз очик турарди. Хонамизга бир гуруҳ катта одамлар кириб келишди. Ҳаммамиз гур этиб ўрнимиздан турдик ва ассалому алайкум дедик. Дарс жараёни эса ҳар доимгидек қизиқарли ўтарди. Бир вақт текширувчи домлалардан бири у синфдошимни дафтарини олиб қарайди, бунисининг дафтарига

жонажон мактабимиздаги сўнгги ўқув йилимизда таҳсил олмақдамиз. Синфдошларим Фарзона, Зафар, Махлиё, Фазилат, Ислоҳ, Мафтуна, Ўроллар билан тез-тез бағрикенг, меҳрибон ва мўътабар устозимиз ҳақида суҳбат қурамиз, хотираларни эслаймиз. Байрамларда қолдирмасдан устозниқига бориб турамыз. Ҳар сафар Роҳатой опа бизни соғинганларини кўрганимизда оқибат фанида “иккичи” эканмиз-да, энди “аълочи” бўлмасак яхши бўлмас, деб ўзимизга ваъда берамиз.

Устозимиз нафақат меҳрибон муаллима, балки мўътабар она ҳам. Уч нафар фарзанднинг онаси, ўн нафар набиранинг бувижониси, минглаб ўқувчиларнинг иккинчи онаси ҳисобланмиш Роҳатой опа маҳалланинг энг обрўли, меҳнатсевар фуқароларидан ҳисобланади. Оила-сининг аҳиллигига, набираларининг одобига ҳамма ҳавас қилади. Биби-ҳадича набираси ҳам келажақда устоз бўлмоқчи. Мана сизга, “олма дарахтининг тагига олма тушиши”. Жонқуяр устозимиз нафақадаман деб, жим юрадиган кексалардан эмас. Ҳали ўзларини кексалар қаторида санамайди ҳам. Янаги йил маҳалламиздан давлат шерикчилиги асосида хусусий боғча очмоқчи. “65 ёшли Роҳатой опанинг бу ғайратини, шўжоатини кўриб, биз ҳам юрган эканмиз-да, деб уйлаб қоламан. Чиндан ҳам бу инсон ҳақиқий педагог. Бутун Республикадаги бошлангич синф ўқитувчилари қандай дарс ўтишни улардан ўрганса арзийди”, — дейди бугун мактабимизда фаолият юритаётган, устозимизнинг издошларидан бири Барно опа Хўжанова.

Ғайратли, ташаббускор биринчи устозим ҳақида қанча ёзсам, шунча оз. Сабаби, илк шеъримни ҳам биринчи синфлик пайтимда ёзганман. Ана шу шеър Роҳатой опага бағишланиб, қуйидагича бошланар эди.

“Устозимга минг раҳмат, Мингмас икки минг раҳмат”

Ҳақиқатан ҳам, мени шoir, синфдошларимиз эса ўз йўналишларига доир қилиб тарбиялаган устозимга минг раҳмат айтаман. Яқинлашиб келаётган “Устоз ва мураббийлар кунин” муносабати билан барча педагогларни, улар қаторида эса Роҳатой опамизни чин дилдан табриқлайман. Хулоса ўрнида эса, қуйидаги “Бахт топдим” деб номланган шеъримни келтираман.

Меҳрли нигоҳда бизга боққан зот,
Қалба тафаккурдан олов ёққан зот,
Йўмон дарёсида жушиб оққан зот,
Устоз, сабрингиздан қаноат топдим,
Устоз, қадрингиздан саводат топдим.

“Муруват кўрсатмоқ”
шoir қилгансиз,
Менинг куз кўнглимни
баҳор қилгансиз,
Баҳорий боғимни гулзор қилгансиз,
Устоз, шмингиздан заковат топдим,
Садоқат топдим мен, шижоат топдим.

Қўлида гул тутган шогирдларингиз,
Умримнинг мазмуни ўйларингиз,
Ушалар пок ният, умидларингиз,
Устоз меҳрингиздан фақат
бахт топдим,
Илоҳий муҳаббат, оқибат топдим.

Ёрқинжон ҲАЙИТБОВ,
Сирдарё вилояти Мирзаобод
туманидаги
15-мактабнинг 11-синф
ўқувчиси.

IT BOQISH HAQIDA DINIMIZ NIMA DEYDI?

Ўша куни бекатда автобус кутаётган эдим. Ўтган-кетганини оёғига илакишиб бориб келаётган кучук боласи эътиборимни тортди. Ёқимтойгина кўринган кучукча йўлнинг у томонидан бу томонига ўтаётган вақтда машина оёғини босиб ўтди. Унинг оғрикли инграши хаёлимни бўлиб юборди. Қарасам кўчанинг ўртасида инграганча бошини кўтариб, атрофдан ёрдам кутаётганди.

Бекатда турган кишилар, йигитлар унга индамай қараб туришарди. Бор овози билан инграб чарчаган кучукча, охири тақдирга тан берди. Йўлда машина қатнашда давом этарди, қоши бирор автомобил тўхтаб, уни четга олиб кўйса деган умид билан қараб турар эканман автобусим келиб ҳам қолди. Ноилож автобусга чиқдим, лекин бор хаёлим кўча ўртасида жароҳатланиб ётган кучукчада қолди. Куним уни уйлаш билан ўтди. Қанчалик ҳаракат қилмай уни хаёлимдан чиқаролмадим, атрофдаги бефарқ қараб турган одамлар нигоҳи эса кўнглимни янаям хира қилверди. Нега ўша пайтда ёрдам бера олмадим деган хаёл тинчлик бермай ўша бекатга қайтиб бордим. Афсус, у жойида йўқ эди. Балки бирор меҳр талаб инсон уни машинага солиб уйга олиб кетгандир, балки ўлиб қолган бўлса кимдир йўл четига улоқтиргандир. Ёки ободлаштириш марказидегилар олиб кетдимикан, деган саволлар ўтди хаёлимдан. Афсус, саволларим жавобсиз қолди.

Унинг кейинги тақдири нима бўлганидан хабарим йўқ. Яқиндагина ижтимоий тармоқда "Хаёт - Жизнь" номи остида бошланасиз итларга меҳр-шафқат кўрсатиш уйи ташкил қилингани ҳақида ўқиган мақоладан сўнг кўнглим хийла жойига тушгандек бўлди. Тўғриси айтсам бироз ҳайрон қолдим ҳам.

Мазкур итлар "етимхонаси"да 700 дан ортиқ турли зотларга мансуб итлар бўлиб, уларнинг ҳар бирининг ўз лақаби, ўз тарихи, ўз қисмати бор. Ушбу лойиҳа муаллифи Ирода Маткаримова "етимхона"ни очгунча ҳам анчагина қийинчиликни бошидан ўтказибди. 4 йиллик уринишлари, ҳаракатлари бесамар кетмай ва ниҳоят Қибрай туманидан кучуклар уйи учун ер ажратишган. Ҳозир эса у ерда шароитлар янаям яхшиланиб бормоқда, худди, ота-онаси йўқ етимлар каби яшаётган кучуклар, ҳамма меҳрни Ирода опадан олишаётган экан. Ҳаттоки, уларни боқиб оладиганлар ҳам чиқиб турибди.

— Кичкинаглигимдан ҳайвонларни яхши кўраман, уларни ўз қўлларим

билан парваришлагим келади, — дейди 8-синфда ўқийдиган Муҳаммад Исмоилов. — Лекин ойим менинг бу фикримга ҳамisha қаршилиқ билдириб келадилар. Уларнинг айтишича, номоз ўқиладиган уйда ҳайвонларнинг яшаши тўғри эмас экан, нафаси харом дейдилар. Китобларда, кино ва мультфильмларда ҳам ит, мушук, от каби ҳайвонларнинг садоқати, инсонга меҳр-муҳаббати тасвирланади, балки шунинг учундир ҳайвонларга меҳрим бўлакча. Ростдан ҳам уйда ҳайвон асраш айниқса, кучук боқиш динимизда қораланадими?

Ёрқин ЖУМАОБОВ:
Ўзбекистон мусулмонлари идораси фатво бўлими мутахассиси:

— Ислом шариатида кўра заруратсиз ҳолатда ит боқиш мутлақо жоиз эмас. Абу Талха разияллоху анҳудан ривоят қилинган ҳадисда Расулulloх саллаллоху алайҳи васаллам: "Фаришталар ит ва сурат бор уйга кирмаслар", деганлар (Имом Бухорий ривояти).

Абу Ҳурайра разияллоху анху ривоят қилади Расулulloх саллаллоху алайҳи васаллам бундай дедилар: "Кимки ит боқса ҳар куни савоб ишларига бериладиган ажрларидан бир қийрот ёки икки қийрот камаяди. Қўриқчи, подачи ва овчи итлар бундан мустаснодир" (Имом Бухорий ва Имом Муслим ривояти).

Ҳадисда айтилган "қийрот" сўзининг изоҳи борасида Имом Муслим ривоятида "Унинг кичиги Ухуд тоғидек", дейилган.

Ривоятларда келтирилишича, "Қиёмат аломатларидан бири кишиларнинг ит боласини боқишни одат қилишларидир. Ҳатто бу ишни улар ўз фарзандини парваришлагандан ҳам юқори даражага қўйишади". Ҳадисдан маълум бўладики, уй қўриқлайдиган, подага қарайдиган ва овчи итлардан бошқасини боқиш мумкин эмас. Демак, сабабсиз ёки қизиқиш учун уйда ит сақлаш ва боқиш шариатда қайтарилган.

Ҳозирги замоннинг аҳволига қарангки, ит билан бирга ухлаб, битта идишда овқат ейишгача борадиган

Худо ҳар бир тирик жонзотни яратар экан ризқиниям беради, дердилар ойим. Ростдан ҳам қолган овқатларимизни увол қилиб тўкмасдан Олапарга берардик, шу билан бирга Мошининг ҳам ўз ризқи ажраларди. Қотган нонларни товукларимизга, сигирларимизга ем қилиб берардик, шунинг учун ҳам бизни уйда ҳеч нарса увол бўлмасди.

бошқа миллат вакилларига тақлид қилаётган ўзбеклар ҳам топиломқда. Ўта замонавийлашиб кетган шундай оилаларни учратасиз, итини фарзандидек бағрига босган. Ўзлигини, динини унутган бундай кимсаларга ачинаман. Юқорида динимиз бу масалага қандай қарашига гувоҳ бўлдик. Шундай бўлишига қарамай жонзотлардан меҳрини аямайдиган, уларни парваришлашни қанда қилмайдиганлар ҳам кўп. Демакки, итни қўриқчи сифатида боқиш мумкин.

— Ўзим ҳовлида катта бўлганман. Уйимизда деярли ҳамма ҳайвон бор эди. Ҳар бирининг ҳам ўз вазифаси бўлган, — дейди уй бекаси Жамила Ҳайитова. — Ойим айтардилар: ҳайвонлар баъзи одамлардан меҳрибон бўлади. Ахир улар ҳам тирик жон, Аллоҳ яратган жонзот. Худо ҳар бир тирик жонзотни яратар экан ризқиниям беради, дердилар ойим. Ростдан ҳам қолган овқатларимизни увол қилиб тўкмасдан Олапарга берардик, шу билан бирга Мошининг ҳам ўз ризқи ажраларди. Қотган нонларни товукларимизга, сигирларимизга ем қилиб берардик, шунинг учун ҳам бизнинг уйда ҳеч нарса увол бўлмасди.

Инсон борки меҳрга, эътиборга муҳтож бўлади. Ҳар кимнинг қалбида меҳр-шафқат туйғуси ҳам бўлади. Ўша туйғуларни қандай ишлатиш эса кишининг ўзига боғлиқ. Инсонларга яхшилиқ қилиш ўз йўлига, атрофимиздаги ҳайвонлар ҳам меҳримизга муҳтожлигини унутмайлик. Яхшилиқ қилиб бошини силаш қўлимиздан келмаса, шафқатсизлик ҳам қилмайлик. Зероки инсонийлигимиз йўқолмасин.

Василабону ҲАБИБУЛЛАЕВА,
"Оила ва жамият" мухбири.

ODAM SAVDOSI — HUDUD TANLAMAS

Одам савдосига қарши курашга қаратилган халқаро қонунчиликда ҳам, Ўзбекистон Республикаси миллий қонунчилигида ҳам одам савдоси жабрдийдаларни ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, уларнинг ижтимоий реабилитацияси ва ҳимоясини таъминлаш белгилаб қўйилган.

Ўзбекистон Республикаси 2003 йил 12 декабрда БМТ Бош Ассамблеяси томонидан 1950 йилда қабул қилинган "Одам савдоси ва фоҳишаларнинг учинчи шахслар томонидан ишлатилишига қарши кураш тўғрисида"ги Конвенцияга қўшилди. Шунингдек, мустақиллик йилларида хорижий давлатлар билан уюшган жиноятчилик, шу жумладан, одам савдосининг хавфли қўринишларига қарши кураш ҳақида бир қатор шартнома

ва келишувлар имзоланди.

Бугунги кунда долзарб масалалардан бири бўлган одам савдосининг олдини олиш ва унга қарши курашиш борасида юртимизда ҳам қатор чора-тадбирлар амалга ошириб келинмоқда. Бу иллат билан курашишда нафақат давлат идоралари, балки фуқаролик жамияти институтлари ҳам жуда самарали ишларни амалга оширишмоқда.

Фуқаролик жамияти институтлари бу масалада асосий вазифа сифатида аҳолининг одам савдоси борасидаги ҳабардорлигини ошириш, унинг мудҳиш оқибатлари ва бу муамманинг олдини олишни тарғиб қилиш учун қатор тадбирларни амалга оширишмоқда.

Жумладан, Фуқаролик ташаббусларини қўллаб-қувватлаш Маркази

ва унинг Фарғона вилоят бўлинмаси томонидан USAID лойиҳаси асосида, Халқаро миграция ташкилоти раҳнамолигида Тошкент шаҳрининг Сергели туманидаги Туризм ва бизнес ҳамда Политехника касб хунар коллежлари талабалари иштирокида, шу тумanning "Софдил" маҳалласи ва Яққасарой туманидаги "Абдулла Қаҳҳор" номли маҳалла фаоллари ва аҳолиси билан йиғилишлар ўтказилди. Бунда "Оила" Маркази бошқармалари ҳамкор сифатида тадбирларни самарали ўтишида кўмак бердилар. Бундан ташқари, Фарғона вилоятининг Фарғона ва Марғилон шаҳарлари, Ёзёвон, Тошқоқ ва Қува туманларида жойлашган мингга яқин шахслар, яъни коллеж талабалари ҳамда маҳаллаларда

истиқомат қилаётган аҳоли билан одам савдоси оқибатлари, ноқонуний меҳнат миграция масалалари юзасидан тушунтириш ишлари олиб бордилар. Шунингдек, тадбир давомида ёшларга ва аҳолига ушбу масала юзасидан иллюстрацияларга бой ва адашмаслик учун қандай идораларга мурожаат этиш лозимлиги ҳақидаги маълумотларни ўз ичига олган буклетлар ва эспатмалар тарқатилди.

Бу тадбирлар ёшлар ва аҳоли ўртасида катта қизиқиш уйғотди, жуда кўп саволлар ўз жавобини топди, муаммо бўлиб келаётган масалалар юзасидан маслаҳатлар берилди.

Шу каби тадбирлар натижасида, бир киши бўлса-да одам савдоси жабрдийдаси бўлишидан сақлansa, демак бу ҳаракатлар зое кетмайди.

Фуқаролик ташаббусларини қўллаб-қувватлаш Маркази

SUV VANNASI FOYDALIMI?

Сиз бирор марта саунага борганмисиз? Орамизда сув ваннаси хизматидан фойдаланишни истамайдиган одам бўлмаса керак. Тўғри-да, иссиққина бугли ҳаммом кимгаям ёкмайди дейсиз. Аммо ундан ҳаммаям бирдек фойдаланишни мумкинми? Соғлиғимизга фойдали ва зарарли томонлари қандай?

Тери муаммоларини бартараф этиш:

Терини турли хил микроблар, бактериялар ва кўза гўрнамас нарсалардан тозалаш.

Тери ҳужайраларининг ўлик қатламини олиб ташлаш, метаболизмни кучайтириш ва терини ёшартириш. Тер билан бирга теридagi ортиқча ёғларни чиқариб ташлаш: бу эса ургиларнинг олдини олади.

Қон айланишини яхшилаш, тери саломатлигини тиклаш, эластиклигини ошириш.

Ажинларнинг олдини олиш, терининг кескайиш жараёнини секинлаштириш.

Асаб тизимига таъсири:

Мияга кислород етиб бориши ва мушакларга кўпроқ қон қуйилиши туфайли руҳий стресс ҳамда жаҳлдорликни камайтириш хусусиятига эга.

Нафас олиш тизимида қандай?

Чуқур нафас олиш орқали ўпкада ҳаво алмашинувини яхшилаш, сурункали ва умумий шамоллашни даволашда ёрдам беради.

Сауна ёрдамида тузларни эришти, жисмоний толиқидан кейин бўғимларда ёқимсиз хис-туйғуларни камайтириш, суяк тўқимасини янгилаш, кўриш кескинлигини яхшилаш, кўзнинг нур сезувчанлигини ошириш, диққатни жамлашни яхшилаш, оптимизмни ошириш, уйқусизликдан қутилиш, ёзги иссиққа мослашиш (ёки иссиқ мамлакатларда дам олишга тайёргарлик) иссиқдан химоя қилиш механизмини ишлаб чиқиш мумкин.

Жисмоний ва руҳий саломатлик учун саунага мунтазам таширф буюриш энергия, меҳнат унумдорлиги, ўзига ишонч, неқбинликни оширади.

Саунанинг зарари:

огоҳлантиришлар ва тавсиялар

Шубҳасиз, саунанинг ижобий хусусиятлари ҳақида гапирганда сауналарда танага таъсир қиладиган ҳарорат ўзгариши соғлиғимизга зарар етказиши мумкинлигини таъкидлаш керак. Сауна мўътадил тарзда ишлатиш керак бўлган воситадир. Буг хонасига тез-тез таширф буюриш ва узоқ

вақт давомидида унда қолиш куйидаги муаммоларга олиб келиши мумкин:

Саломатлик учун жуда муҳим на- млик захираларини йўқотиш:

Юрак тезлигини танқидий ҳолатда ошириш, қоннинг қуюқлашиши, хавфли босим ортиши, асаб тизимининг ортиқча ишлаши, заифлик, апатия, иштаҳанинг йўқолиши, хушдан кетиш, онгни йўқотиш.

Қўллаш мумкин бўлмаган ҳолатлар:

Сауна таширфидан куйида кел-

тирилган жиддий касалликлардан азият чекаётганлар воз кечиши яхшироқ. Агар сизда бундай касалликлар бўлмаса-да, шубҳа бўлса, унда сиз саунага боришингиз мумкинми ёки йўқми, шифокор билан маслаҳатлашингиз керак.

Юрак (айниқса гипертония), буйрак касалликлари, тош касалликлари (хуружли), ошқозон ва ичак яраси, сурункали гепатит, турли органларнинг яллиғланиши, жиддий неврологик касалликлар ва руҳий касалликлар.

Операциядан кейин саунага борманг. Агар сиз ичбуруғдан азият чекаётган бўлсангиз, ўзингизни ёмон хис қилсангиз, юқумли касалликлар, сил касаллиги, эпилепсия, психоз ва бошқа жиддий касалликлар мавжуд бўлса.

Бундан ташқари, агар киши са-

унага киришдан кўрқса ёки юқори ҳароратдан ўзини ёмон хис қилса зарарлидир. Бундай одамни саунада "судраб юриш" тавсия этилмайди. Чунки сауна унга фойда келтирмайди ва сиз ўзингизни ноқулай хис қиласиз.

Ҳомиладор аёлга мумкинми, болаларга-чи?

Ҳомиладор аёл учун тананинг кучли иссиши ва ҳарорат ўзгариши кўпинча тавсия этилмайди. Аммо аслида, ҳомиладорлик пайтида сауна таширфи таъқиқланмайди, агар у эҳтиёткорлик билан шифокор назорати остида бўлса.

Қадим замонларда сауна ва ҳаммомлар туғилиш учун ишлатилган: юқори ҳарорат туфайли бу энг микроблардан холи (стерил) жой бўлган. Финляндияда болалар 4 ёшдан бошлаб катталар билан бирга сауналарга боришни бошлайдилар. Ҳозирги вақтда олиб борилаётган тадқиқотлар шуни кўрсатадики, ота-оналар билан мунтазам равишда ҳаммомга таширф буюрадиган болалар жуда кам касал бўлиб, катъият ва интизом каби характерли хусусиятларга эга бўлишади.

Ижтимоий сауналар-инфекциялар учун жуда хавфли жой. Катталар болаларга кўра жамоат жойларида инфекцияларга қарши кучли иммунитетга эга бўлади. Агар сиз боланинг соғлиги учун кўрқсангиз, у билан жамоат сауналарига борманг.

Агар фарзандингизни саунага олиб боришга иккилансангиз болалар шифокори билан маслаҳатлашинг. Болангиз ҳаммомга бориши, бугланиш хонасида зарар кўрмасдан қанча вақт қолиши мумкинлиги ҳақида билиб олинг. Бола жуда юқори ҳароратда бугланиши мумкин эмас, энг яхши ҳаво ҳарорати 40-50 градусгача бўлиши мумкин.

Саунага қанча вақтда бориш керак?

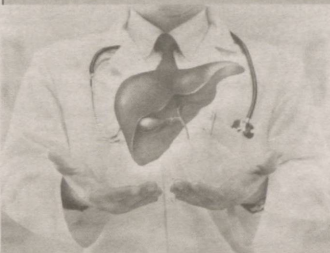
Янги бошловчилар учун: ҳафтасига бир мартадан, буг хонасида ҳар бир кирганда 5 дақиқадан ортиқ қолмаслик керак. Бир соат давомидида бундай машғулотлар 2-5 марта (янги бошловчилар учун камроқ) амалга оширилиши мумкин. Оддий режимида бугланиш хонасида тахминан 15 дақиқа қолиш мумкин. Бир вақтнинг ўзидида 30 дақиқадан кўпроқ вақт давомидида буг хонасида қолиш хавфлидир, чунки фойда зарарга айланади.

Етарли тажрибага эга бўлганлар ва кучли соғлом танага эга бўлганлар ҳафтасига бир марта бугланиши мумкин, лекин буг хонасида 7-10 дақиқадан ортиқ қолмасликлари лозим.

Бир ой давомидида ўртача 1-2 марта саунага таширф буюрганингиз маъқул, шунда натижалар сезиларли бўлади. Саунанинг максимал фойдаси учун исоният томонидан сауна имкониятларидан узоқ асрлар давомидида шаклланган муайян қоидаларга риоя қилиш керак.

Рус тилидан **Мадина АЛЛАБЕРГАНОВА** таржимаси.

БУЙРАК ВА ЖИГАРНИ ТОЗАЛАШ

Жигар ва буйрак инсон организмда табиий филтёр вазифасини ўтайди. Жигар қондан ҳар хил заҳар моддаларни олиб, уларни зарарсизлантиради.

Буйрак ва жигарга нималар зарарли?

Ҳаддан ташқари кўп овқат ейиш, ёғли, қовурилган, тузланган, дудланган нарсалар, спиртли ичимликлар ва тамаки жуда зарарли ҳисобланади.

Буйрак ва жигарни тозалашда халқ табобатида бир неча хил усуллар мавжуд бўлиб, уларнинг айримлари куйидагилардир. Малина асосида тайёрланган ичимлик. 3 ош қошиқ малина япроқлари ярим литр қайноқ сувга солинади ва 15-20 дақиқа дамбаб қўйилади. Кейин малина барглари олиб ташланади ва қурилган малина мевалари сувга ташланади. Ҳар куни ярим стакандан уч маҳал ичилади.

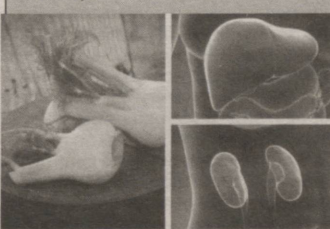

Жигарни тозалашда лавлаги ҳам ёрдам беради. Бир неча лавлаги олинади ва пўстлоғи тозаланиб, эзилиб пишгунга қадар узоқ вақт қайнатилади. Бу суюқликни кунига бир неча марта икки ҳафта давомидида ичиш лозим бўлади.

Маккажўхорининг пўлиғини чой каби дамбаб, икки-уч ҳафта давомидида сув ўрнида ичиш керак.

Янги узилган сабзавотлардан тайёрланган турли хил шарбатлар ҳам жигар фаолиятини яхшилашга таъсир кўрсатади.

Сабзи, петрушка, сельдерей, бундай усулда тайёрланган шарбатни ҳар куни, бир ой давомидида оч наҳорга ичиш керак.

Ярим стакан тузланган қарам суви ва ярим стакан помидор шарбати билан аралаштириб, уни ҳам икки ҳафта давомидида ҳар куни овқатдан кейин ичиш лозим.

Марям ҚОДИРОВА
интернет материаллари
асосида тайёрлади.

Яқинда телевидениеда (қайси каналлигига аҳамият бермабман) ўзимизнинг бадиий фильмдан бир парчасини кўриб қолдим. Икки севилган йигит-қиз жанжаллашяпти. Ҳаттоки унга йигит узук ҳам совға қилган. Демак тўйи бўлиши аниқроқ. Иккаласи анча пайт тортишди. Шу пайт қиз йигитга: “Мараз, ит”, деди.

Мен бу гапдан кейин йигит ундан кечиб кетишини кутгандим. Аммо кўпол ўхшатиш учун узр, кучук боладек ўша қизнинг орқасидан қолмади. Кинонинг қолганини кўрмадим.

Уруш-жанжалсиз жуда тинч яшайдиган оилани топиш мушкул. Ҳатто ота-оналаримизнинг ҳам ўзаро жанжалига бир неча бор гувоҳ бўлганмиз. Аммо бирон марта уларнинг бир-бирининг нафсониятига тегадиган, шаънини ерга урадиган ҳақоратли гаплар ишлатганини эшитмаганман. Ҳатто ўзимнинг оиламда – ўртамизда жанжаллар, баҳслар, тортишувлар бўлиб туради. Лекин 25 йиллик турмуш давомида бирор марта бир-биримизнинг шахсиятимизга тегадиган ҳақорат гаплар ишлатмадик. На мен, на у киши ўртадаги пардани кўтариш учун биринчи қадамни ташлашга журъат қилолмадик.

АЙТИЛГАН ГАП, ОТИЛГАН ЎҚ

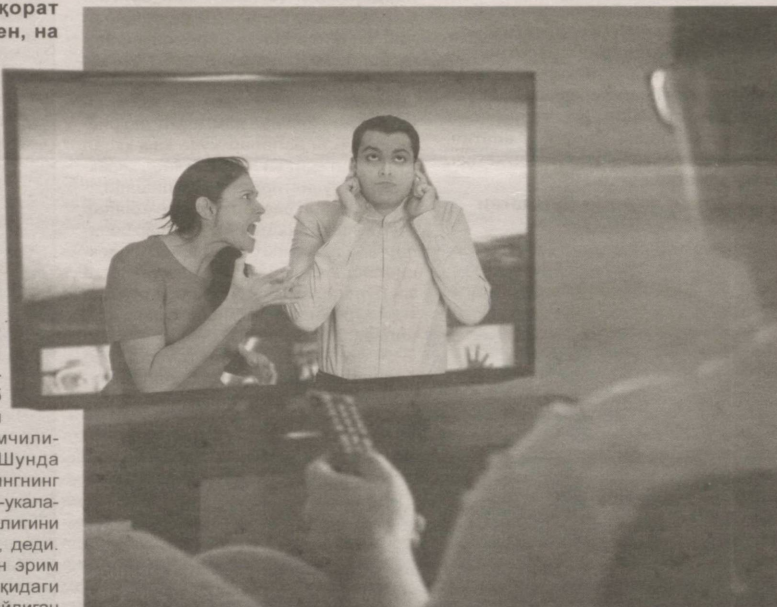
Аёллар жам бўлган жойда ҳар қандай мавзуда суҳбатлашиш мумкин. Энг қизиқ, энг қайноқ суҳбатлар оилага бағишланади. Ана шундай даврада суҳбатдошларимизнинг бири турмуш ўртоғидан хафа бўлди. Яъни, фарзандларининг отаси у билан гижиллашиб қолганида аёлининг ака-укалари ҳақида салбий гап айтиб, камчиликларини юзига солганмиш. Шунда аёллардан бири: “Сен ҳам эрининг оиласидаги камчиликларини, ака-укаларининг ҳаёти ундан баттар эканлигини юзига айтиб ташламайсанми?”, деди. Эридан хафа бўлган аёл: “Мен эрим каби, унинг оиласидагилар ҳақидаги ҳақоратли гапларни айтиб ташлайдиган бўлсам кейин у киши билан яшамаслигимга тўғри келади”, деб жавоб берди. Рост-да эр-хотин бир-бирига куракда турмайдиган шунча ҳақоратли гапларни айтиб, кейин қандай бирга яшаш, қандай бир-бирининг кўзига қараш мумкин? Айтилган гап – яъни отилган ўқни қандай қилиб қалбдан чиқариб ташлаш мумкин, гапни унутган билан аччиқ гапдан қолган жароҳат изини кетказиш мумкинми?

Наҳотки киноижодкорлар – сценарист, режиссёр, актёрлар учун ҳали турмушга чиқмаган қизнинг йигитига “мараз, ит” дейишини кинога олиб чиқиш “чў” бўлмаса. Наҳотки, улар орасидан бирортаси “мараз, ит” деган ҳақоратли гапни айтиш учун қанчалик тарбиясиз бўлиш мумкинлигини эслатмаган бўлса. Ёки бу кўпчилик учун табиий ҳолми?

ҲАЁТИМ СОВУГАН ОШДАЙ

Икки фарзандни вояга етказётган ота-она ажралиш учун арзимаган сабаб билан судга ариза берди. Эр суд залида хотини уни тушунишни истамаслигини айтди, холос. Аёл бўлса

эрининг барча айбларини, камчиликларини очиб-сочиб ташлади. Беандиша гаплар билан ҳақоратлади. Суд уларнинг ўйлаб кўришлари учун уч ой муҳлат берди. Кейин билишимча улар ярашишибди. Бир куни кўчада ўша аёлни учратиб қолдим. Оилавий аҳволи билан қизиқдим. “Ҳа, ҳаётим совуган ошдай – эримнинг

менда кўнгли йўқ, муносабатларни тиклашга қанча ҳаракат қилмай, у киши менга нисбатан жуда совуқ”, деди. Энди айтингчи, эрини бегоналар олдида шарманда қилган, кўч-кўронини ҳаммага намойиш-корона олиб кетган аёлга эрининг кўнгли исиши мумкинми?

Ун қизи бор Зулайхо момонинг ўзи ҳам қизларига ўрнатилган аёл эди. Кўчада феъли тор, инжик деб ном чиқарган эркакдан аёлининг нолиганини ҳеч ким эшитмаган. Эрини бошқача ҳурмат қиларди, бошқача эъзозларди. Баъзида эридан нолиган аёлларни кўриб: “Ҳай-ҳай

AFSUS XARAJAT, AFSUS VAQT

ўзингизнинг одамингизни бегоналарга ёмонламам-а, юзига қандай қарайсиз”, дерди. Ахир, турмуш ўртоғининг бугун гўрига гишт қалаб, эртага яна ҳеч нарса бўлмагандай бир ёстиққа бош қўйиб яшаш мумкинми? Бу иккиюзламачилик, субтсизлик эмасми? Эр ёки хотиннинг бир-бирининг шаънини сақлаши оиланинг шаънига доғ туширмаслик дегани. Муқаддас китобларда эркак ва аёл бир-бирларига либосдир дейилади.

МАҲАЛЛАНГНИ КЕЗАМАН, ТҲЙИНГНИ ҲАМ БУЗАМАН

Ижтимоий тармоқларда ҳудди шунга ўхшаш мавзу яқинда муҳокама қилинди. Айрим ҳамюртларимизнинг бу мавзуга оид фикрлари билан ўртоқлашишни лозим

қиз яхши кўрган йигитига “қишлоқдан қочиб кетайлик” дейди. Аммо мас-харабоз йигит унамайди. У тўй куни микрофонни кўлига олиб тўйни бузади. Солиштириш учун Пушкиннинг “Дубровский” қиссасини мисол келтиргандим. Кекса чолга унаштирилган қиз черковда никоҳ ўқилгунча Дубровскийни кутади. Аммо йигит келмайди. Келин-куёвлар черковдан чиқиб изовида ўрмон орқали кетишгаётганларида Дубровский уларнинг олдида чиқиб, қизга қарата “Сиз озодсиз” дейди. Шунда қиз: “Йўқ, мен мана шу кишининг хотиниман, сиз йўлдан қочинг, биз кетишимиз керак”, дейди. Ана сизга никоҳга бўлган муносабат. Бизда кино ишловчилар ҳаётни билишмайди. Қўшиқчиларимиз эса “Маҳаллангни кезаман, тўйингни ҳам бузаман”, дея қўшиқ қуйлашади.

Нилуфар Абдуллаева: Турмуш ўртоғим менга сен билан уришиб, жанжаллашиб ҳам маза қилмайди одам, уришсам ошхонага кириб, бир нималар пишириб чиқасан, аламингни овқатдан оласан дейди. Оилада бир томон жим туриши керак, мен ҳам тушунмайман, бир-бирини ҳақорат қилиб, кейин яна бирга яшашни....

Гулнора Раҳмонова, рассом: Мен бир марта миллий кутубхона яқинидаги йўлакда йигит билан қизнинг суҳбатини эшитиб қолдим. Йигит бир сабаб билан сал орқада қолган. Қиз кутиб ўтирмай бирор ўн беш қадам юрган. Онангни... нега кутмай кетиб қолдинг, олдинда фалон нарса борми, ж...! Қиз ўзини оқлапти, вай жуда узоқ кетганим йўғ... Йигитнинг (агар шу палакатни йигит деб бўлса) авжи келаяпти. Дам-бадам оғзидан фалон нарса чиқаяпти. Менимча қизларга “ўлсанг ҳам эрга тегасан”, деб ота-она томонидан шарт қўйилса керак...

Муҳайё Йўлдош: Ижтимоий тармоқнинг ўзида тикилиб ётибди-ку бундай бетарбиялар. Хирмон-хирмон... Қайнонасига тарсаки туширган келинини ҳамма ёқдади деярли. Юзига айтиб-айтиб ташла ё қовоғингни сол – шунда эринингнинг уруғи келмайди, деб ўргатади. Қайнонани вайсаки деб гапириб ўтиради. Шунча гапдан, нафратдан кейин бирга яшаб кетавериш учун одам иккиюзламачи, мунофиқ бўлиш керак.

Дилора Холиқова: Бир жойда ўқиганим бор эди, асал ойининг муддати қанча? Бир ой давом этадими ёки ундан аввалроқ тугаши ва ёки бир умр давом этиши мумкин. Бу икки инсоннинг муносабатларига боғлиқ. Муносабатларни ҳам асраш, қадрга етиш керак. Ҳар бир нарсанинг уволи бор.

Лайло Ҳайитова: Жуда ўринли танқид бўлибди. Кўп киноларимизнинг савияси бир ҳол. Сценарий ёзадиган ижодкорлар озгина ўз устида ишласа, ҳаётни, одамларнинг психологиясини ўрганса, ҳаммаси мутолға бошқача бўлармиди? Баъзан ишдан чарчаб келиб дам олармиканман, дея телевизор пультаини босасиз, лекин каналларда берилган маънисиз кинолар баттар асабингни қақшатади. Бу киноларни олиш учун, афсус, кетган харажат, афсус, елга совурилган вақт...

Барно СУЛТОНОВА

oilavajamiyat@mail.ru

“BO‘STON”DA BIR OILA BOR

...Хавф ортда қолди, — деди операция хонасидан чиққан ўрта бўйли, қорачадан келган, истараси иссиқ шифокор. — Бу ёғига ишонч бор. Энди палатага олиб ўтсаларинг ҳам бўлади.

Шу куни автохалокат туфайли шифохонага олиб келинган беморнинг ҳаётини сақлаб қолиш учун шифокорларнинг қилган саъй-ҳаракатлари яна бир оилага қувонч келтирди.

1965 йилнинг 27 мартда Деҳқонобод тумани Бошқорбоғ кишлоғидаги Раҳмон Жўраевлар оиласида туғилган Сола-мат Жўраев ёшлигидан ўқишга меҳр кўйди. Ўрта мактабни тугаллагач, ҳужжатларини Самарқанд Давлат тиббиёт олийгоҳига топширди. Билими панд бермади. Шу йили талаба деган муно-сиб номга сазовор бўлди. Қўнт билан ўқиди. Назарияни амалиётга боғлади. Олийгоҳни 1989 йилда даволаш иши мутахассислиги бўйича тугаллаб, ординатурани Россия Федерациясининг Ярославль шаҳридаги шифохонада ўтказди. 1990 йилдан буён Деҳқонобод туман марказий шифохонасида фаоли-ят кўрсатиб келмоқда.

Дастлабки иш фаолиятини бола-лар поликлиникасида жарроҳликдан бошлади. У амбулаторияда, 1-сонли поликлиникада, шовилчин тез тиббий ёрдам бўлимида раҳбарлиги пайтида ҳам зиммасидаги масъулиятли ва-зифани сидқидилдан бажариб, халқ ишончига сазовор бўлди. Аини пайтда туман тиббиёт бирлашмасининг Шо-

шилич тез тиббий ёрдам бўлимида навбатчи жарроҳ сифатида фаолият кўрсатмоқда.

— Олийгоҳда таълим берган устозларимдан миннатдор-ман, — дейди қаҳрамонимиз. — Айниқса, Хушвақт Турди-евнинг “шифокор кишилар билан муомалали, ширин сўзли бўлиши, улар ишон-чини оқлаши керак”, де-ган ўғитлари иш фаолиятимда муваффақиятлар келтирмоқда. Ҳозир ҳам телефон орқали боғланиб, миннатдорчилигимни бил-дириб тураман.

Тумандаги 85-умумий ўрта таълим мактабиде бошланғич синф ўқитувчиси бўлиб ишлаётган оила бекаси Сожида Норбоева ҳам жамоат ишларида фаол. Уларнинг 4 на-фар фарзанди бўлиб, жамиятда ўз ўринларини топишган.

“Оила” илмий-амалий тадқиқот мар-кази туман бўлими раҳбари Тожиҳол Эр-гашеванинг таъкидлашича, Жўраевлар оиласининг туман аҳолиси ўртасида ҳам обрў-эътибори баланд. Кам таъминлан-ган оилаларга кўрсатаётган мурувват ёрдами ўқсик кўнгилларни мунаввар айламоқда. Масалан, “Бошқорбоғ” маҳалласида истикомат қилаётган I-гурӯх ногирони Баҳром Жўраев, II-гурӯх ногиро-ни Ҳасан Жўраевларга доимий равишда қўмак бериб келмоқда.

Санъат — киши маънавиятини бойитади. Оилада санъатга қизиқиш

ота-боболаридан ўтган. Оила бекаси Сожидахон фаолият кўрсатаётган 85-умумий ўрта таълим мактабда ўқувчи-қизлардан иборат “Қизларжон” фольклор-этнографик гурӯҳи ташкил этилиб, унга ўзи раҳбарлик қилади. Ушбу даста аъзолари нафақат мактабда, балки тумандаги катта-кичик тадбирларда ҳам ўзларининг мақом ва мумтоз йўналишидаги чиқишлари билан иштирок этиб келишади. Оилавий тадбирда эса Соламат Жўраев қўлига

торини олиб, Сожида Норбоева доира чертиб даврани қизитишади. Бир ки-шига қирқ хунар ҳам оз, деганлари шу бўлса керак.

Туманда 33 минг оила бўлиб, Жўраевлар оиласи турли тан-ловларда фаол иштирок этиб келади. 2017 йилда ўтказилган “Энг ибратли оила” кўрик-танловида иштирок этиб, 2-ўринни қўлга қиритишган бўлса, жорий йил ўтказилаётган “Ибратли оила” кўрик-танловининг туман, вилоят босқичларида ғолиб бўлиб, республика босқичига йўлланмани қўлга қиритган Жўраевлар оиласи вилоят шарафини ҳимоя қилишади.

— Оилаларнинг мустахкам бўлиши, унинг тарбиявий аҳамиятини ошириш, муқаддас урф-одатларимизни тарғиб этишни, албатта, ибратли оилалар мисоли-да кўриш мумкин, — дейди ОИАТМ Қашқадарё вилоят бошқармаси бошлиғи Рамиз Зоҳиров. — Шу жиҳатдан танлов-нинг республика босқичига йўлланма беришда барча жиҳатлар инобатга олинди ва деҳқонobodлик Жўраевлар оиласи шу номга сазовор бўлди.

Дарҳақиқат, оила соғлом ва мустахкам бўлса, жамият ривож топа-ди. Ривожланган мамлакат ёшларининг дунёқараши кенг, баркамол бўлиб вояга етишади. Зеро, оилалар ҳаётимиз аба-дийлигини таъминлайдиган муқаддас қўргон.

YANA DABDABALI TO‘YLAR HAQIDA

“Биз тўйларни дабдабозлик билан ўтказишга қаршимиз!” Дарвоқе, Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги “Оила” илмий-амалий тадқиқот маркази Қашқадарё вилоят бошқармаси “Нуроний” жамғармаси вилоят бўлими, Қарши шаҳар хотин-қизлар кўмитаси, Ўзбекистон Ёшлар иттифоқи вилоят Кенгаши билан ҳамкорликда “Оила” илмий-амалий тадқиқот маркази вилоят бошқармасида ўтказилган давра суҳбати ана шундай номланди.

Давра суҳбатида ОИАТМ шаҳар ва туман бўлими раҳбарлари, ёшлар, Қарши шаҳридаги маҳаллалардаги хотин-қизлар билан ишлаш мутахас-сислари, нуронийлар, кенг жамоатчилик вакиллари иштирок этдилар. Тўй — ал-батта ҳар бир оиланинг ширин ташвиши бўлиши билан бирга, жамиятимиздаги ижтимоий ҳодиса ҳамда миллий урф-одатларимизни ифодаловчи маросим-лардан бири бўлиб, анъаналаримизни тарғиб этади. Бироқ, тўйлар ҳақида бот-бот гапирилса-да, “ким ўзар”га ўтказилаётган тўйлар кўпчилигининг

норозилигига сабаб бўлмоқда. Айниқса, янги ҳаёт оstonасига қадам қўяётган ёшларнинг бир кунлик ўтказаетган диходдан ажратмиш ишларига бўлган, ойлаб, ҳатто йиллаб оилаларни пароканда қилаётганлиги аниқ.

“Оила” илмий-амалий тадқиқот мар-кази вилоят бошқармаси томонидан фуқаролик судьялар судьялари ўртасида ниҳоддан ажратмиш ишларига бўлган му-носбатни ўрганиш мақсадида ўтказилган анкета сўрови натижалари тўғрисидаги маълумотга кўра, ажралишнинг асо-сий сабабларининг 90,9 фоизи учинчи

шахснинг аралашуви, 45 фоизи ўзаро тушунмовчилик, 27 фоизи хиёнат, 18 фоизи фарзандсизлик, 0,9 фоизи моддий қийинчиликлар ва миграция ҳолларида юзага келмоқда. Шунингдек, вилоят яраш-тирув комиссияси “Оила” илмий-амалий тадқиқот маркази туман бўлимидаги муҳокамаида ҳам нотинч, ажрим ёқасига келиб қолган оилаларнинг арзимаган сабаблар билан ажралиш ҳақида ариза билан мурожаат қилганликларига гувоҳ бўламиз. Очиғи, кўпчилик ҳолларда ажримларнинг яна бир сабаби моддий қийинчиликка бориб тақалади. Янгидан турмуш қураётган ёшлар тўй маросим-ларини дабдабали, ҳаммага “кўз-кўз” қилиб ўтказишга ошиқишади. Қатор-қатор “иномарка” автоуловлару, охири кўринмайдиган тўй кортежлари. Ушбу лаҳзаларни тарихга муҳрлайдиган сурат-чи ва тасвирчилар ҳар куни бир “янгилик” билан ҳаракат қилаётганликлари кишини таажжублантиради. Тана аъзоларини автоуловдан чиқариб олиб суратга оли-шаётганликлари, боз устига йўлнинг қатнов қисмига тўрт-беш қатор бўлиб ти-зилган машиналар бошқа автотранспорт ҳаракатига халал бераётганлиги бор гап. Ўтказилган “Давра суҳбати”да шу каби масалалар муҳокама қилинди.

— Кейинги вақтларда вилоятда тўйлар дабдабозлик, бир-бирдан ўзиш, ўзини кўрсатиш мақсадида ўтказилиб, бу эса исрофгарчиликка сабаб бўлмоқда, — деди давра суҳбатида ОИАТМ вилоят бошқармаси бошлиғи Рамиз Зоҳиров. — Буни кўрган ёш оилалар ҳаётга энгил қараб, оила курган, дабдабозлик билан ўтказилган тўй исрофгарчиликка олиб келишини тушунмайдилар. Тўйдан сўнг оилада етишмовчилик келиб чиққач, ажралиш ёқасига келиб қолишларини йўламайдилар ҳам. Бу иллатларга қарши

жамоатчилик билан ишлаш ижобий на-тижаларни бериши тайин.

Вилоят яраштирув комиссияси раиси Салим Шовриков, Қарши шаҳар ҳоқими ўринбосари, хотин-қизлар кўмитаси раиси Муҳайё Юсупова, ОИАТМ Нишон туман бўлими раҳбари Маҳмуд Яздов, “Нуроний” жамғармаси Қарши шаҳар бўлими раиси Муҳиддин Нуровлар сўзга чиқиб, дабдабозлик билан ўтказилаётган тўйларни кенг жамоатчилик билан муҳокама қилиш, бунда маҳалла фаоллари, нуронийлар, Ёшлар иттифоқи вакилларининг ўрни алоҳида аҳамиятга эга эканлигини таъкидладилар. Тўйларни кам чиқим, исрофгарчиликсиз, кам харж қилиб ўтказиш лозимлиги қайд қилинди.

“Давра суҳбати”да Ўзбекистон фаж-рийларини ижтимоий қўллаб-қувватлаш “Нуроний” жамғармаси республика бошқаруви раиси ўринбосари Хайри-нисо Мирзажонова иштирок этиб, ушбу тадбир аини долзарб масала эканлиги, тўйларни кам чиқим ва кам харж қилиб ўтказиш лозимлиги, бунинг учун кенг жамоатчилик вакилларини, катта ҳаёт тажрибасига эга бўлган нуроний фаж-рийлар билан маслаҳатлашган ҳолда ўтказиш мақсадаги мувофиқ эканлиги-ни, тўйларни ихчамлаштириб ўтказиш бўйича тақлифлар билдирилаётганли-гини таъкидлади.

Саҳифани Шавкат СУЛТОНОВ, тайёрлади.

ЭЪЛОН

Самарқанд вилояти Қўшрабoт туманидаги 6-умумтаълим мактаби то-монидан 16.06.1997 йилда Тошқулова Нафиса Носировнага берилган О'Р-А № 160726 рақамли шаходатнома йўқолгани сабабли БЕКОР қилинади.

KO'P HIQICHOQ TUTISH XAVFLIMI?

Хаммамизда ҳам ҳиқичоқ тутиши тез-тез бўлиб туради, баъзиларда жуда кам бўлса, баъзи одамларни тинимсиз ҳиқичоқ тутати. Олимларнинг айтишича, ҳиқичоқ – бу нафас олиш функциясининг бузилиши билан кечадиган диафрагмаларнинг гайририхтиёр қисқариши ҳисобланади. Аслида, инсон нафас олганида, диафрагма рефлектор қисқариб, нафас йўлидан ўзига хос товуш чиқариши, диафрагманинг тортишиб қисқариши натижасида рўй берадиган жараёни ҳиқичоқ тутиш деймиз.

ҳиқичоқ тутадиганлар бўлган. Бу каби вазиятларда врач қабулига бориб лаборатор ва инструментал текширувлардан ўтиш зарур. Ҳиқичоқ 1-2 кун ичида ўтиб кетадиган бўлса хатарли эмас, лекин ундан кўп ва 1-2 ойга чўзилса дарҳол шифокорга мурожаат қилиш шарт. Патологик ҳиқичоқ тутишини таххислашда

нафас олиш ёки аксинча нафасни ушлаб туриш бўлиши мумкин. Ҳар қандай ҳолатда ҳам, бу усулларнинг мақсади битта – миани чалғитиш ва уни дифрагмаларни қисқартириш учун асаб импульсларини юборишни тўхтатишга мажбур қилиш.

Сув ёрдами билан

Сувни ичиш жараёнида сиз, ютиш ҳаракатларини амалга оширасиз, бу эса ўз навбатида нафас олиш жараёнидаги вақтинча ўзгаришларни келтириб чиқаради. Бу диафрагмаларнинг қисқаришини тўхтатиши мумкин.

Қадимгилар, бирор гап билан ёки ҳаракат ёрдамида қўрқитиб ҳам ҳиқичоқдан халос бўлишган. Буни сиз биринчи ёрдамидан амалга оширолмайсиз, албатта. Енгил ва энг асосий самимий қўрқув сизга икки сабабга қўра ёрдам бериши мумкин. Биринчидан, асаб тизимидаги стресс нафас олишнинг бузилишига олиб келади, иккинчидан, у миани чалғитиши мумкин ва мия дарров ҳиқичоқни тўхтатади.

Ҳиқичоқни енгиланинг энг кенг тарқалган усуллари кафтларни қисчи, чимчиллаш ёки бир-бирга уриш – бир сўз билан айтганда, оғриқли таъсир кўрсатиш ёрдамида асаб тизимини чалғитувчи ҳар қандай усул ҳисобланади.

Эслатма: Ҳиқичоқнинг олдини олиш учун истеъмо қилаётган таомингизни яхшилаб узоқ чайнаб, шошилмасдан енг.

Танангизда рўй бераётган оғриқлар ва ўзгаришларга "ҳозир ўтиб кетади", "шунга ҳам докторга бораманми?" қабилидаги эътиборсизлик билан қараманг, зеро ҳар кимнинг соғлиги ўзи учун керак, бахтли яшаш учун биринчи галда соғлиқ муҳимдир, шундай экан саломатлигимизга эътиборли бўлайлик.

Наргиза ХАЛИЛОВА,
терапевт.

Бундай вазиятга тушишимизнинг сабаби кўп, масалан, қаттиқ маҳсулотларни майда чайнамасдан ейиш, таомни шошилиб истеъмо қилиш ва ҳоказо. Ҳиқичоқ тутиб қолган вақтда бувиларимиз ёки боболаримиз "Бировни ҳақини егансан" ёки "Ўғирлаб бирор нима единг", дея ирим қилишади, табобатда эса бу ҳолатнинг ўз сабаби бор. Ҳиқичоқ тутиши мутлақо соғлом кишиларда безарар ва тез ўтиб кетади.

Айрим касалликлар белгиси

Ҳиқичоқ айрим касалликларнинг белгиси бўлиши билан мумкин. Замонвий тиббиёт бу касалликнинг келиб чиқишини ошқозон ичак тизимидаги баъзи бир касалликлар, хусусан яллигланиш, шунингдек, бош

ва орқа мианинг шикастланиши, асабнинг бузилиши билан боғлайди. Шарқ халқ табобати ҳиқичоқ тутишининг асосида шамоллаш ётади, деб таъкидлайди. Табиатан бу дард совуқ мизожли одамларда пайдо бўлади. Ҳиқичоқ тутишининг нафас йўллари, қизилўнғач, меъда деворларининг яллигланиши билан боғлиқлиги бор. Унинг келиб чиқишига шамоллашдан ташқари, пала-партиш овқатланиш, узоқ вақт ҳаммомга тушмаслик ҳам сабаб бўлади. Ҳиқичоқ тутиши, айниқса,

унинг хуружи юракка, меъдага ноҳуш таъсир қилади, бу бошқа ички аъзоларнинг ўзаро мунтазам иш фаолиятини издан чиқаради. Ҳиқичоқ тутиши тўхтамаса, узоқ давом этса, унинг сабабини аниқлаш учун гастроэнтеролог ёки терапевтга мурожаат қилиш зарур. Қўйилган таххисларга мувофиқ тегишли даволаниш курсини олиш керак.

Турли ўсмадар ҳам сабаб бўлади

Тўхтовсиз ҳиқичоқ тутиш шикоят билан келган беморлар орасида қорин бўшлиғи аъзоларида ўсма сабабли ҳам

Ҳиқичоқ тутиши сабабини бартараф этиш:

Офтобда тобланиш, ҳаммомга тушиб терлаш, ҳар куни ётишдан олдин оёқ тагига асал суртиш (оёққа асал суркалган целлофан ёпиштириб, устидан оддий пайпоқ кийиб ётиш), исриқ-жом қилиш каби халқ табобати усулларини қўллаш ҳам яхши наф беради.

Ҳиқичоқни тўхтатиш.

Шифокор маслаҳати:

Ҳар бир оиланинг ҳиқичоққа қарши қўлайдиган ўзига хос усуллари бўлади. Кўпинча бу бир қошиқ шаккар ёки лимон бўлаги бўлиши мумкин. Аслида бунинг унчалик катта аҳамияти йўқ, чунки улар сизнинг нафас олишингизга таъсир кўрсатиш воситаси бўлиб хизмат қилади.

Ҳиқичоқ нафас фаолиятида юзага келгани учун, уни нафас ёрдами билан бартараф этишимиз мумкин. Бу чуқур

GAР TASHQI KO'RINISHDA EMAS – MA'NAVIYATDA

Фаргона шаҳридаги ногирон болалар учун ташкил этилган мурувват уйда бугунги кунда 260 нафардан ортиқ имконияти чекланган болалар тарбияланмоқда. Уларга 264 нафар ходим хизмат қилади. 2015 йилда тарбия масканининг "Соғлом бола" давлат дастури асосида қайта реконструкция қилингани унга янада замонавий қиёфа касб этди.

– Муассасамизда олигофрения, шизофрения, миёсида шизооптик бузилишлари бўлган енгил, ўрта ва оғир руҳий хасталикка чалинган 4 ёшдан 18 ёшгача бўлган болалар тарбияланади, – дейди муассаса директори Абдуғани Турдубоев. – Бу эса ходимларимиздан ўз ишига катта масъулият, эътибор, меҳрибонлик ва фидойиликни талаб этади. Шу боис бу ерда тарбияланаётган болаларнинг ҳаракати ва саломатликларини доимий назорат қилиб бориш, даволаш, олиб бориладиган машғулот ва машқлар, руҳий қўллаб-қувватлашлар ўз ижобий натижасини бермоқда. Тарбияланувчи болаларнинг 145 нафари ўз-ўзини бошқара оладиган, 28 нафари эма-

клайдиган, 88 нафари ётоқ режимидаги болаларни ташкил этади. Уларнинг саломатликларини сақлаш, даволаш, тарбиялаш, овқатлантириш, ювинтириш, парваришлаш шу ерда фаолият кўрсатаётган ходимларнинг зиммасида.

Муассасада олиб борилаётган тарбиявий ишлар эътиборга молик. Жумладан, Республика миқёсида мурувват уйлари ўртасида ўтказилган паролимпия мусобақасида спортнинг футбол ва спорт эстафетаси бўйича муассаса тарбияланувчиларини 2

ўринни эгаллагани, ўтган йили мурувват уйининг "Йилнинг энг яхши мурувват уйи" номинациясига сазовор бўлгани бунинг яққол мисолидир.

– Болам туғилганидан сўнг руҳий хасталигини билдик. Уни тарбиялай олмаганим учун мурувват уйига топширишга мажбур бўлдим, – дейди 12 ёшли Ҳусниддиннинг онаси Дилдора Садриддинова. – Муассаса ходимларининг меҳрибон ва фидойилиги учун миннатдорман. Улар фарзандимни оқ юиб, оқ тараб, яхши парваришлашмоқда.

Ҳозир болам ижобий томонга ўзгариб, ҳаракатлари фаоллашган, гаршокка ҳам ўзи ўтиряпти, қорни очса, ер тепини тушунтира олади...

Ана шундай меҳнат самараси туфайли Шоҳсанам ҳам мурувват уйлари ўртасида ўтказилган шашка мусобақасида фахрли ўринни эгаллади. Буларнинг барчаси инсон омилга бўлган эътибор, меҳр-муҳаббат туйғулариининг дебочаси ҳолос. Қалби уйғоқ, дилида меҳр-муҳаббат жўш урган инсон борки, бу дунёда меҳрга муҳтож ва имконияти чекланган инсонларга меҳр-мурувват кўрсатишни энг савоб иш деб билади ва бундай ишдан асло ўзини тортмайди.

Муассасада тарбияланувчиларга енгил машғулотлар ўтиш, коррекцион ва дидактик машқлар, атроф-муҳитни таништириш, одобнома ва жисмоний машғулотлар ўтиш муҳим ўринни эгаллайди. Мақсад улар 18 ёшга тўлиб, ўз уйларида жавоб берилгач ёки бошқа тарбия масканига ўтказилганидан сўнг мустақил овқатланиш, кийиниш, ювиниш, атрофдагиларга муносабат билдириш ва уларнинг идрок қила олишларини таъминлашдан иборат.

Ҳа, тарбиявий ишлар негизи инсон ташқи кўринишига қараб эмас, маънавий дунёсига қараб белгиланади. Жамиятнинг равақи ва келажаги инсоннинг маънавий ва моддий камолотига боғлиқ.

Марям АХМЕДОВА
oilavajamiyat@mail.ru

DUNYOTERAGA QULFLANGAN XAZINA

Яшиллик билан бурканган бу масканда оппоқ ва узун қабр бор. Тепасига пирлар туморига ўхшаш белги, оқ мато тикиб қўйилган. Бу қадамжо минг йилликлардан овоз беради, ундан авлиёлар назар солиб тургандек туюлади.

Азалдан одамлар мушкулларини енгил қилишига ишонадиган, ҳаётдан наҳот топшига ундайдиган ва уларга таскин бера оладиган, ўша миллатгагина хос бўлган қадриятлар бор. Улар халқнинг руҳий, маънавий бойлиги, боболардан қолган мероси ва уларни бирлаштирадиган муқаддас масканлардир. Жиззах вилоятидаги Ш.Рашидов туманининг туман номи билан аталувчи фермерлар уюшмаси ҳудудида жойлашган "Қулфсар" зиёратгоҳи ана шундай тарихга дахлдор макон.

— Мазкур зиёратгоҳ икки қардош халқлар, яъни ўзбек ва қozoқ халқларининг муқаддас қадамжоларидан бири ҳисобланиб, ҳозирда ҳам ўз аҳамиятини йўқотмаганлиги билан бошқа зиёратгоҳлардан ажралиб туради, — дейди ЖДПИ тарихшунос олими Фаррух АКЧАЕВ. — Ҳозирги кунда ушбу қадамжого зиёратга келувчилар орасида икки миллат вакиллари учратиш мумкин. Бу ерга зиёратга келувчилар асосан аждоқлар руҳини хотирлаш, баҳор фаслида чорвадорлар учун йилнинг яхши келиши ва йил давомида оила аъзоларининг соғ-саломат бўлиши учун қурбонлик қилиб, яратгандан мадад истаб кетадилар.

Зиёратгоҳнинг тарихи жуда қадимларга бориб тақалади. Ўзбекистон Миллий энциклопедиясида Жиззах шаҳри яқинидаги "Қулфсар" қадимий қабристонидан дольмен топилиши ёзилган. Унинг икки томони очик, атрофи тош териб ўраб қўйилган, тепасидаги тоштахтада қурбонлик қилинган ҳайвон қони изи бор. Дольменлар бу — сўнгги неолит ва илк жез даврига оид дафн иншоотларидир. Марҳумларни "доимий уй" билан таъминлаш мақсадида ҳар бири бир неча тонна оғирликдаги катта тош бўлақлари ва тоштахталар тик ҳолда ерга ўрнатилиб, усти катта ҳажмдаги бир ёки бир неча массив тоштахталар билан ёпилган. Дольменларнинг ичига алоҳида бўлмалар ясаб, марҳум ўтирган ҳолда дафн этилган. Уларнинг ички деворларига ва шифтларига қабартириб нақшлар ва бўёқ билан суратлар ишланган. "Қулфсар" қабристонидан дольмен жез даврига оид, деган хулосага келинган.

Тарихчи археолог олим Яҳё Ғуломов 1936 йилдан Тошкент, Бухоро, Самарқанд, Фарғонадаги бир неча археологик экспедицияларга раҳбарлик қилган. 1956 йилда унинг раҳбарлигидаги ЎзР ФА Тарих ва архе-

ология институтининг Мохандарё экспедицияси Жиззах воҳасининг археологик ёдгорликларини ўрганади. Иш жараёнида Жиззах шаҳридан 30 км. шимол томонда, яъни зиёратгоҳ ҳудудида жойлашган қадимда кўчманчилар дашти билан чегарада қурилган IX-X асрларга оид Қулписар рабоди ва илк қурилиш даври милодий I-II асрларга оид Дунётепа қалъасини очиб ўрганилиши ўз китобида келтиради.

Фаррух АКЧАЕВнинг изоҳ беришича, ушбу объектни ўрганиш мобайнида Дунётепадан 100-120 м. шарқ томонда жойлашган "Қулписар ота" зиёратгоҳининг асосий сифиниш ва қурбонлик учун жонлиқ сўйиладиган, ўлчами 180 см. х 150 см. ва баландлиги 120 см. бўлган бир неча тош бўлақларидан тикланган ва усти тош плита билан ёпилган, қон излари

сакланиб қолган тош иншооти ҳам ўрганилган. Я.Ғуломов "Қулписар қабристонини" китобида "Қулписар ота" ёдгорлиги муқаддас ҳисобланиб, бу ерга келган шифо ёки мадад талаблар дольмен ва узун сағанага сифинишганлигини ёзади. Қурбонлик учун олиб келинган жонлиқлар шу ерда сўйилган. Бу ерга келганлар иншоотнинг юқорисидаги туйуқдан ўтишган. Бундай дольменлар дафн иншооти сифатида бронза давридан то ислом дини оммалашгунча кенг ёйилган.

Оға Бургутлининг "Жиззах вилояти зиёратгоҳлари" китобида "Қулписар ота" зиёратгоҳи, зиёратгоҳ ҳудудида хонақоҳ, масжид, археологик ёдгорликлар ўрни, қалъалар қолдиқлари ва кўҳна қабристон мавжудлиги келтирилган. Зиёратгоҳдаги қабр 12-13 метрни ташкил этиб, маҳаллий аҳоли "Қулписар" атамасини "қулфлаб кўмилган бош" деган маънони англатишни таъкидлайди. Маҳаллий аҳоли ўртасида тарқалган ривоятларга кўра, Авлиёнинг танаси Фориш туманининг

Можурум қишлоғида дафн қилинган бўлиб, уни маҳаллий аҳоли Ҳазрати Зайнулобиддин номи билан боғлаб зиёрат қилишади.

Ривоятларга кўра, қадимда бир подшо ўз аскарларига бир авлиёнинг бошини олиб келишни буюрибди. Аскарлар топшириқни бажариб қайтаётиб, бир қишлоқдаги йўлда тунамоқчи бўлишибди. Шу атрофда эътиқоди бутун бир кекса момо бўлиб, у тунда аскарлар тугида санчилиб турган бошга нур ёғилиб тургани ва бошнинг калима қайтараётганини кўриб қолибди. У ўғилларига бу бир қароматли авлиёнинг боши эканини ва уни олиб қолиш кераклигини айтади. Ўғилларидан бири шахид бўлиб ўз бошини беришга рози бўлади. Шунда момо бошни алмаштириб, сандиққа солиб қулфлаб қўяди. Аскарлар кетгач, у авлиёнинг

бошини ўғлининг танасига яқинлаштирганида тана бирлашиб қолади ва уни шу ерга дафн этишади.

— Фориш тумани Можурум қишлоғидаги Ҳазрати Зайнулобиддин зиёратгоҳи ҳақида ҳам "Қулписар ота" зиёратгоҳи каби ривоят мавжуд, — дейди Фаррух АКЧАЕВ. — Халқ орасида тарқалган ривоятларга кўра, Ҳазрати Зайнулобиддиннинг душманлари ўлдирди ва у кишининг таналари Можурум қабристонидан қолади, бошлари эса Чустга олиб кетилади. Ўзбекистон Республикаси ФА Абу Райҳон Беруний номидаги Шарқшунослик институтининг кўлбзмалар фондида сақланаётган "Хазинат ул-

асфиё" китобида келтирилишича, мусулмон оламида икки зот Зайнулобиддин деган лақаб олган. Бу лақабни биринчи бўлиб Ҳазрати Али ибн Ҳусайн ибн Али Муртазо олганлар. Ул зотнинг қуналари Абулҳасан, лақаблари Зайнулобиддин бўлиб, 36 ёки 38 ҳижрий йилда Мадинада туғилганлар. Иккинчи бир Зайнулобиддин деган лақабни олган зот исмлири — Аловуддин, лақаблари Зайнулобиддин (тахминан 895 йилда туғилган), Ҳазрати

Алининг 25-авлодлари ҳисобланадилар. Ҳазрати Зайнулобиддин аини йигитлик чоғларида Ногур йўлида отаси Саййид Абдулқодир Соний кўз ўнгига йўлтўсарлар қўлида (тахминан 915 йилда) шахид бўлганлар.

"Ушбулардан келиб чиқиб, Фориш туманидаги Ҳазрати Зайнулобиддин зиёратгоҳи ва Қулписар ота зиёратгоҳлари битта шахсга тегишлидир, деган тахминий хулосага келиш мумкин", — дейди тарихшунос. Мовароуннаҳрда ислом дини ва маданияти тарқалиб, ҳудуд халифаликка қўшиб олингач, Жиззах воҳасидаги Саъд ибн Ваққос, Новақта, Хўжаи Сероб каби исломгача бўлган зиёратгоҳ(ибодатхона)лар кейинчалик ҳудуддаги ислом динига эътиқод қилувчиларнинг ибодат марказларига айлантирилган.

— Таниқли олим М.Пардаевнинг таъкидлашича, "Қулписар ота" зиёратгоҳи мил.авв. I-II асрлардан бошлаб асосан чорвадор дашт аҳолиси сигинадиган улкан тош санам мавжуд бўлган мажусийлар маркази сифатида фаолият кўрсатган. Кейинчалик Қанг давлати билан Сўғд чегараларида жойлашган Кабудон рустикасининг марказий ибодатхонасига айлантирилган. Кабудон тарихи ва унинг "локализацияси" фанда ҳануз ечимини қутаётган илмий муаммодир.

Унинг таъкидида кўра, Кабудон рустикасининг исломгача бўлган марказий ибодатхонаси ҳокимлик марказидан алоҳида ҳудудда яъни, ҳозирги "Қулписар ота" зиёратгоҳи ўрнида бўлган, деб тахмин қилиш мумкин. Тадқиқотчи олим Қ.Ҳасимов қадимий қишлоқ номининг асл шакли "Худийсар" бўлган дея таъкидлайди. "Унинг илмий этимологияси ҳозирча аниқланмаган бўлса ҳам, аммо қишлоқнинг географик ўрни, яъни тоғ ва чўлнинг туташган чегарасида жойлашганини ҳисобга олиб, қишлоқ номи "Чекка ҳудуддаги қалъа" маъносини беради, деб тахлил қилишимиз мумкин", дейди Фаррух Акчаев.

Шароф Рашидов туманидаги Янгиобод қишлоғи, "Янгидиёр" маҳалла фуқаролар йиғинида яшовчи кексалар Қулписар отанинг беш ака-укалардан бири бўлиб, уларнинг қабрлари Сўлиқли ота, Ойна ота каби зиёратгоҳларга айлантирилганини айтишади. Бу масканларга маҳаллий аҳоли соғлиғи, ишларининг ривожини учун ниятлар қилиб, кўнгил хотиржамлигини топиш учун боришади. Авлиёлар руҳларига осойишталик тилаб, қурбонлик қиладилар.

Қадимий зиёратгоҳлар ҳақида кўҳна ва сирли нақллар юради. Улар тўғрисида тарихий далиллардан тортиб афсонаю ривоятларгача мавжуд. Оғиздан оғизга кўчиб юрадиган, ушбу масканларни янада мўъжизакор кўрсатувчи бу ривоятларда халқнинг жасорати, фидойилиги ва ватанпарварлиги акс этади... Дунётепадан бўйлаётган бу ҳазина ҳам халқимиз бирдамлиги, маънавий бойлиги ва жасоратининг тимсолидир.

Холниса РАҲМОНҚУЛОВА

BOLALAR KELAJAK POYDEVORI

Фарғона вилоятининг Бешариқ туманида мактаб ёшигача болаларни тўлиқ мактабгача таълим муассасаларига қамраб олиш борасида салмоқли ишлар амалга оширилмоқда.

Бугун туманда 65 та давлат мактабгача таълим муассасалари мавжуд бўлиб, улар қаторига битта 50 ўринли хусусий - нодавлат МТМ ва битта 50 ўринли давлат-хусусий шерикчилик асосида нодавлат МТМ ҳамда 40 та оилавий нодавлат мактабгача таълим муассасалари фаолият юритиб келяпти.

— Бу борада республикада олдинги ўринлардамиз—

дейди Бешариқ туман мактабгача таълим бўлими мудири Шоирахон Бороталиева — Туманда Президентимизнинг 2017 йил 9 сентябрдаги "Мактабгача таълим тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарорига асосан давлат-хусусий шериклик механизми замонавий ва ҳаммабоб мактабгача таълим муассасаларини ташкил этиш борасида самарали ишлар қилинмоқда.

Жумладан, давлат-хусусий шерикчилик асосида нодавлат ва хусусий мактабгача таълим муассасалари тармоғини кенгайтириш мақсадида туманда

16 та замонавий нодавлат мактабгача таълим муассасаларини ташкил этиш учун тадбиркорларга ер участкалари, бўш турган бинолар, шу жумладан, фаолият юритмаётган ва тарбияланувчилари йўқ бўлган давлат мактабгача таълим муассасаларини ажратиш ишларини амалга ошириш бўйича туман ҳокимининг қарори чиқарилди ва тегишли тартибда давлат рўйхатидан ўтказилди.

Шунингдек, оилавий нодавлат мактабгача таълим муассасаси ташкил қилиш истагида бўлганларга унинг ҳуқуқий ва иқтисодий асослари борасида тушунтиришлар олиб боришмоқда. Уларни қўллаб-қувватлаш чора-тадбирлари кўрилмоқда.

Зафар ОМОНТУРСУНОВ

Farg'ona viloyati Quva tumani maktabgacha ta'lim bo'limi jamoasi

Қадрли устоз ва мураббийларни
касб байрами билан муборакбод
этади. Юксак масъулиятли ва ша-
рафли меҳнатингизда зафарлар,
оилавий ҳаётингизда бахт, омад
ёр бўлишини тилайди!

Хизматлар лицензияланган

Газетанинг навбатдаги сони 2019 йил 9-октябрь куни чиқади

Oila va jamiyat

Ижтимоий-
сиёсий,
маънавий-
маърифий
газета

Обуна индекси – 176

МУАССИСЛАР:

Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитаси,
“Болалар ва оилаларни қўллаб-
қувватлаш” ассоциацияси
(Болалар жамғармаси) ва
“Соғлом авлод учун” халқаро
хайрия фонди

Бош муҳаррир в.б.: Акбар ҚАРШИЕВ

МАНЗИЛИМИЗ:

Тошкент – 100000.
Амир Темуր кўчаси
1-тор кўча, 2-уй.

Қабулхона: (факс) 233-28-20,
Котибият: 233-04-35, 234-76-08

E-mail: oilavajamiyat@mail.ru

Web-site: oila-va-jamiyat.uz

Газета 2007 йил 11 январда Ўзбекистон Матбуот
ва ахборот агентлигида 0169 рақами билан рўйхатга
олинган. Буюртма Г – 936. Формати А-3, ҳажми 4 табоқ.
Адади – 2113. Баҳоси келишилган нархда.

Босишга топшириш вақти – 15:00 Топширилди – 15:00

Навбатчи: Ч. Дўстматова
Мусахҳих: С. Сайдалимов
Саҳифаловчи: А. Маликов

Газета таҳририят компьютер марказида
терилди ва саҳифаланди.

ISSN 2010-7609

1 2 3 4 5